

Hodnocení finanční podpory zemědělství na území MAS Hornácko a Ostrožsko v letech 2007-2013

Jana Jagošová

Bakalářská práce
2015

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky
Ústav regionálního rozvoje, veřejné správy a práva
akademický rok: 2014/2015

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Jana Jagošová**
Osobní číslo: **M120167**
Studijní program: **B6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **Management a ekonomika**
Forma studia: **prezenční**

Téma práce: **Hodnocení finanční podpory zemědělství na území
MAS Horňácko a Ostrožsko v letech 2007–2013**

Zásady pro vypracování:

Úvod

Definujte cíle práce a použité metody zpracování práce.

I. Teoretická část

- Představte problematiku zemědělství v rozvoji venkovských regionů.
- Podejte přehled možností finanční podpory zemědělství z veřejných prostředků v rámci ČR.

II. Praktická část

- Analyzujte zemědělství na území MAS Horňácko a Ostrožsko.
- Zpracujte hodnocení finanční podpory zemědělství na území MAS Horňácko a Ostrožsko v letech 2007–2013.
- Navrhněte projekt podpory mimoprodukčních funkcí zemědělství na území MAS Horňácko a Ostrožsko pro programovací období 2014–2020.

Závěr

Rozsah bakalářské práce: **cca 40**
Rozsah příloh:
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

MAREK, Dan a Tomáš KANTOR. Příprava a řízení projektů strukturálních fondů Evropské unie. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Brno: Společnost pro odbornou literaturu – Barrister & Principal, 2009, 215 s. ISBN 978-80-87029-56-5.
MENDEZ, Carlos, John BACHTLER and Fiona WISHLADE. EU Cohesion Policy and European Integration: The Dynamics of EU Budget and Regional Policy Reform. 1st ed. Farnham (England): Ashgate Publishing, 2013, 336 p. ISBN 978-14724-2295-8.
PROVAZNÍKOVÁ, Romana a Olga SEDLÁČKOVÁ. Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2009, 304 s. Finance. Finanční řízení. ISBN 978-80-247-2789-9.
ROBINSON, Guy. Geographies of Agriculture: Globalisation, Restructuring and Sustainability. 2nd ed. New York: Routledge, 2013, 352 p. ISBN 978-13178-8007-3.
ŠTOLBOVÁ, Marie a kol. Hospodaření zemědělců v oblastech s přírodními omezeními po vstupu ČR do EU = Farming in areas with natural constraints after the Czech Republic accession into the EU: (výzkumná studie). 1. vyd. Praha: Ústav zemědělské ekonomiky a informací, 2012, 118 s. Výzkumná studie; č. 107/2012. ISBN 978-80-86671-93-2.

Vedoucí bakalářské práce: **RNDr. Pavel Bednář, Ph.D.**
Ústav regionálního rozvoje, veřejné správy a práva
Datum zadání bakalářské práce: **16. února 2015**
Termín odevzdání bakalářské práce: **15. května 2015**

Ve Zlíně dne 16. února 2015

prof. Dr. Ing. Drahomíra Pavelková
děkanka

doc. RNDr. Oldřich Hájek, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ/DIPLOMOVÉ PRÁCE

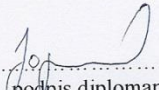
Prohlašuji, že

- beru na vědomí, že odevzdáním diplomové/bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby;
- beru na vědomí, že diplomová/bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí, že jeden výtisk diplomové/bakalářské práce bude uložen na elektronickém nosiči v příruční knihovně Fakulty managementu a ekonomiky Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně;
- byl/a jsem seznámen/a s tím, že na moji diplomovou/bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užít své dílo – diplomovou/bakalářskou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen přípouští-li tak licenční smlouva uzavřená mezi mnou a Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně s tím, že vyrovnání případného přiměřeného příspěvku na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše) bude rovněž předmětem této licenční smlouvy;
- beru na vědomí, že pokud bylo k vypracování diplomové/bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tedy pouze k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové/bakalářské práce využít ke komerčním účelům;
- beru na vědomí, že pokud je výstupem diplomové/bakalářské práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

1. že jsem na diplomové/bakalářské práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.
2. že odevzdaná verze diplomové/bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Ve Zlíně 14.5.2015

.....
podpis diplomanta

ABSTRAKT

Cílem této bakalářské práce je zhodnotit finanční podpory poskytnuté zemědělským subjektům na území MAS Hornácko a Ostrožsko v letech 2007 – 2013 a na základě výsledků sestavit návrh projektu dalšího rozvoje MAS Hornácko a Ostrožsko pomocí mimoprodukčních funkcí zemědělství. V teoretické části je použita literární rešerše, která představuje problematiku zemědělství v rozvoji venkovských regionů a přehled možností financování zemědělství z fondů EU a ČR. V praktické části je charakterizováno zemědělství MAS Hornácko a Ostrožsko, na kterou navazuje zhodnocení přijatých dotací zemědělskými subjekty pro jednotlivé obce na území MAS Hornácko a Ostrožsko. Na základě výsledků hodnocení byly objeveny problémové oblasti, které jsou hlavním předmětem řešení návrhové části. Závěrem je tedy zpracován návrh projektu problémových oblastí MAS Hornácko a Ostrožsko pomocí mimoprodukčních funkcí zemědělství pro programovací období 2014 - 2020.

Klíčová slova: venkov, zemědělství, finanční podpora, MAS Hornácko a Ostrožsko, Program rozvoje venkova, programovací období 2007-2013, Zemědělská politika

ABSTRACT

This thesis aims to evaluate the financial support granted to agricultural entities in the territory of the Hornácko and Ostrožsko LAG between 2007 and 2013 and, based on the results, propose the draft of a project for further development of the territory of the Hornácko and Ostrožsko LAG using non-production functions of agriculture. The theoretical part consists of a review of literature which presents agricultural issues in the development of rural areas and an overview of possibilities of financing agriculture from both EU and Czech funds. The practical part contains characteristics of agriculture in the territory of the Hornácko and Ostrožsko LAG, followed by an evaluation of approved subsidies for agricultural entities in each municipality in this territory. Based on the results of the evaluation, some problem areas were discovered. These constitute the main subject of the proposal part of the thesis. In conclusion, the draft of a project for the problem areas in the Hornácko and Ostrožsko LAG has been prepared for the programming period 2014 – 2020, using non-production functions of agriculture.

Keywords: rural areas, agriculture, financial support, the Hornácko and Ostrožsko LAG, Rural Development Programme, programming period 2007 – 2013, agricultural policy

Ráda bych poděkovala mému vedoucímu bakalářské práce RNDr. Pavlu Bednářovi, PhD., za jeho ochotu, strávený čas a za jeho cenné rady a připomínky, které mi během psaní mé práce velmi pomohly. Dále bych chtěla poděkovat mé rodině a přátelům za jejich podporu nejen při psaní bakalářské práce, ale i během celého studia.

OBSAH

ÚVOD.....	9
CÍLE A METODY ZPRACOVÁNÍ PRÁCE.....	10
I TEORETICKÁ ČÁST.....	12
1 ZEMĚDĚLSTVÍ V ROZVOJI VENKOVSKÝCH REGIONŮ.....	13
1.1 VENKOVSKÝ REGION.....	13
1.2 ZEMĚDĚLSTVÍ.....	15
1.2.1 Lokalizační faktory zemědělství.....	15
1.3 VZTAH VENKOVA A ZEMĚDĚLSTVÍ.....	17
1.3.1 Multifunkční zemědělství.....	17
1.3.2 Současné trendy v zemědělství.....	18
1.3.3 Spolupráce subjektů v rámci rozvoje venkova a zemědělství.....	18
1.4 CHARAKTERISTIKA ZEMĚDĚLSTVÍ EU.....	19
1.5 CHARAKTERISTIKA ZEMĚDĚLSTVÍ ČR.....	20
1.5.1 Vývoj zemědělství ČR v rámci rozvoje venkovského prostoru.....	21
2 ZEMĚDĚLSKÁ POLITIKA.....	24
2.1 ZEMĚDĚLSKÁ POLITIKA EU.....	24
2.1.1 Vznik a reformy Společné zemědělské politiky.....	24
2.1.2 Evropská unie v rámci WTO.....	27
2.2 ZEMĚDĚLSKÁ POLITIKA ČR.....	27
2.2.1 Zemědělská politika ČR před vstupem do EU.....	27
2.2.2 Zemědělská politika po vstupu České republiky do EU.....	28
2.2.3 Rozvoj venkova ČR v programovém období 2007-2013.....	30
2.2.4 Programové období 2014-2020.....	32
3 REGIONÁLNÍ POLITIKA EU VE VZTAHU K ROZVOJI VENKOVA.....	33
3.1 VZNIK A VÝVOJ REGIONÁLNÍ POLITIKY EU.....	33
3.2 CÍLE A PRINCIPY REGIONÁLNÍ POLITIKY V PROGRAMOVÉM OBDOBÍ 2007-2013.....	34
3.3 FINANČNÍ NÁSTROJE REGIONÁLNÍ POLITIKY EU V RÁMCI ČR.....	35
4 DOTACE A TRANSFERY V ČR.....	37
4.1 DRUHY DOTACÍ FINANCUJÍCÍ ZEMĚDĚLSTVÍ ČR.....	38
II PRAKTICKÁ ČÁST.....	39
5 CHARAKTERISTIKA ZEMĚDĚLSTVÍ MAS HORŇÁCKO A OSTROŽSKO.....	40
5.1 CHARAKTERISTIKA MAS HORŇÁCKO A OSTROŽSKO.....	40
5.2 ZEMĚDĚLSTVÍ NA ÚZEMÍ MAS HORŇÁCKO A OSTROŽSKO.....	40
5.2.1 Lokalizační faktory zemědělství MAS Hornácko a Ostrožsko.....	41
5.3 CHARAKTERISTIKA ZEMĚDĚLSTVÍ MAS HORŇÁCKO A OSTROŽSKO.....	43
5.3.1 Využití území z pohledu zemědělství na území MAS Hornácko a Ostrožsko.....	43
5.3.2 Charakteristika zemědělství Ostrožska.....	45
5.3.3 Charakteristika zemědělství Hornácka.....	46
5.3.4 Problémové oblasti MAS Hornácko a Ostrožsko.....	48

5.3.5	Budoucnost zemědělství na území MAS Hornácko a Ostrožsko.....	49
6	HODNOCENÍ FINANČNÍ PODPORY ZEMĚDĚLSTVÍ NA ÚZEMÍ MAS HORNÁCKO A OSTROŽSKO V LETECH 2007-2013	50
6.1	HODNOCENÍ PŘÍJEMCŮ DOTACÍ.....	51
6.1.1	Hodnocení struktury přijatých dotací z fondů EU a ČR	51
6.1.2	Hodnocení struktury dotací z fondu EAFRD.....	53
6.1.3	Hodnocení struktury dotací z fondu EZZF	55
6.2	VÝPOČET VARIABILITY PŘIJATÝCH DOTACÍ.....	56
7	NÁVRHY A DOPORUČENÍ PODPORY MIMOPRODUKČNÍCH FUNKCÍ ZEMĚDĚLSTVÍ NA ÚZEMÍ MAS HORNÁCKO A OSTROŽSKO PRO PROGRAMOVACÍ OBDOBÍ 2014 - 2020.....	59
7.1	EKOLOGICKÉ FUNKCE.....	59
7.2	SOCIÁLNÍ FUNKCE	60
7.3	EKONOMICKÉ FUNKCE.....	61
	ZÁVĚR	62
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	64
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	68
	SEZNAM OBRÁZKŮ	70
	SEZNAM GRAFŮ	71
	SEZNAM PŘÍLOH.....	72

ÚVOD

I ve 21. století se vyskytují globální problémy, které postihují nejen Evropu, ale i celý svět. V dnešní době je kladen důraz na řešení stávajících problémů spojených s životním prostředím, ale také s odlehlými chudými oblastmi.

Evropská unie se snaží tyto problémy vyřešit Společnou zemědělskou politikou, v podobě jednotlivých operačních programů prostřednictvím finančních podpor. Zaměřuje se především na venkovské oblasti, čímž chce dosáhnout trvale udržitelného rozvoje a tak větší stability států.

Pro venkov je typické zemědělství a lesnictví, které vytváří jeho nedílnou součást již po staletí. Dříve sloužilo jen jako zdroj obživy v rámci pěstování rostlin a chovu zvířat. Dnes, ale zastupuje i mimoprodukční funkce, čímž se vztah venkova a zemědělství značně prohlubuje.

Úkolem členských států Společné zemědělské politiky je zaměřit se na méně příznivé oblasti a podpořit ekonomickou, sociální i environmentální stránku všech venkovských regionů. Jejichž posílení by mělo zlepšit jednak konkurenceschopnost zemědělských podniků, ale hlavně životní úroveň venkovského obyvatelstva, zvýšení kvality životního prostředí a trvalé zachování krajiny.

V České republice existuje Program rozvoje venkova ČR zaměřený na řešení dané problematiky v programovém období 2007 – 2013. Finanční podpory získává z fondů Evropské unie, které následně dofinancovává prostřednictvím státního rozpočtu a fondy ČR. Dnešní době už funguje Program rozvoje venkova pro období 2014-2020, jehož cílem je právě propojit co nejvíce mimoprodukční funkce zemědělství s rozvojem venkova.

MAS Hornácko a Ostrožsko je území tvořené převážně venkovskými oblastmi. Ostrožsko je typické nížinnými úrodnými půdami, avšak Hornácko je spíše hornaté, v němž se vyskytují spíše periferní oblasti se špatnou životní úrovní obyvatel, ale s přírodními kulturními památkami. V poslední době se dbá na kvalitu životního prostředí, potravin, ale také již zmíněného zachování krajiny. Finanční prostředky by tedy měly sloužit převážně malým zemědělským podnikům. Preferovány jsou především malé rodinné ekofarmy, jejichž provozování je značně nákladné. Úkolem je zvýšit místní konkurenceschopnost podniků, zajistit trvale udržitelný rozvoj tohoto regionu, zatraktivnit prostředí a zlepšit životní podmínky obyvatel na venkově.

CÍLE A METODY ZPRACOVÁNÍ PRÁCE

Hlavním cílem této práce je zhodnotit poskytování finančních prostředků zemědělským subjektům se sídlem na území MAS Horňácko a Ostrožsko v programovacím období 2007-2013. Teoretická část je zaměřena na popis dané problematiky. Tyto informace byly získány převážně z knižní literatury, ale také z internetových zdrojů oficiálních webových stránek Ministerstva zemědělství a Ministerstva pro místní rozvoj. V této práci byla použita literární rešerše, která srovnává definice daného pojmu z hlediska pojetí různých autorů. Cílem teoretické části je popsat problematiku zemědělství v rozvoji venkovských regionů. V němž jsou blíže popsány pojmy venkov a zemědělství a jeho charakteristika v rámci EU a ČR. Dále je zahrnut popis Společné zemědělské politiky EU a Zemědělské politiky ČR. Dalším cílem této části je podat přehled o možnostech financování zemědělství prostřednictvím veřejných prostředků plynoucích z EU a ČR. Je tedy představena problematika zahrnující Regionální politiku a způsob jejího financování, na kterou navazuje popis dotací a transferů plynoucích z ČR v rámci fondů dotující zemědělství.

Praktická část je zaměřena na území MAS Horňácko a Ostrožsko a to především na jeho zemědělství. V rámci tohoto cíle byly použity informační zdroje, jako jsou veřejná databáze Českého statistického úřadu, historická data z Českého hydrometeorologického ústavu, popis vodních toků z oficiálních webových stránek Povodí Moravy nebo popis chráněných krajinných území z webu ochrany přírody apod. Dále byly informace čerpány také z webu MAS Horňácko a Ostrožsko nebo z Ministerstva pro místní rozvoj. V této kapitole jsou vytvořeny 2 skládané sloupcové grafy (tj. Graf 2, Graf 3), jejichž zpracování vyplynulo na základě dat poskytnutých Českým statistickým úřadem. Popisují strukturu fyzických a právnických osob, jejichž součet tvoří celkový počet subjektů pracujících v zemědělském sektoru. Na základě dat z Českého statistického úřadu byly také vytvořeny 2 kartodiagramy (Obrázek 2 a Obrázek 3) pomocí programu ArcGIS, jejich úkolem je podat přehled o struktuře půdy v této oblasti a jedna mapa zobrazující přehled chráněných oblastí daného území. Dalším cílem je samotné hodnocení finančních prostředků poskytnutých zemědělským subjektům ležící na území MAS Horňácko a Ostrožsko. Hodnocení bylo nejprve provedeno pro všechny zemědělské subjekty (právnické a fyzické osoby), kteří přijali během tohoto programového období finanční prostředky. Data pro roky 2007-2012 byla zjišťována na veřejném registru příjemců dotací Ministerstva zemědělství. Hodnoty pro rok 2013 byly získány ze seznamu příjemců dotací z portálu Státního zemědělského intervenčního fondu. Tyto data byla pro individuální zemědělské subjekty sečtena podle dílčích

opatření, na které byly dotace poskytnuty. Výsledné hodnoty byly následně seřazeny a sumarizovány za jednotlivé obce na území MAS Hornácko a Ostrožsko. V programu Microsoft Excel byl vytvořen přehled těchto částek u jednotlivých obcí a rozříděn podle opatření na 2 skupiny, jedna zahrnuje financování individuálních opatření prostřednictvím fondů EU a druhá odpovídá dofinancování těchto opatření v rámci veřejných prostředků ČR. Každá skupina byla sečtena, jejímž výsledkem bylo zobrazení celkového počtu prostředků poskytnutých z ČR a z EU. Konečnou fází ve zmíněném programu byl součet všech jednotlivých opatření, z nichž vyplynuly výsledné hodnoty celkového počtu dotací proudících z dílčích opatření. V rámci hodnocení byly vytvořeny 3 strukturální kompletní kartodiagramy pomocí již zmíněného programu ArcGIS. V Obrázku 4 je podán přehled dotací plynoucích z ČR a z EU. V Obrázku 5 jsou promítnuty hodnoty týkající se opatření, které bylo financováno z fondu EAFRD. Závěrem byl vytvořen Obrázek 6 vypovídající o opatřeních financované fondem EZZF. Výsledné mapy byly následně popsány a vysvětleny.

Poslední částí tohoto cíle byl výpočet variačního koeficientu, který slouží pro vzájemné porovnání naměřených hodnot dvou nebo více souborů. Výběrovým souborem byly zemědělské subjekty, jejichž příjem z veřejných prostředků byl všech 7 let programovacího období 2007-2013. Toto kritérium splnilo pouze 13 zemědělských podniků na území MAS Hornácko a Ostrožsko. U každé firmy byla nejprve v programu Microsoft Excel vypočítána směrodatná odchylka pomocí statistické funkce. Poté byl vypočítán aritmetický průměr pomocí funkce průměr. Pro výpočet variačního koeficientu je nutné spočítat podíl směrodatné odchylky a aritmetického průměru a vynásobit výsledek stem. Díky čemu bude výsledná hodnota udána v procentech. Vzorec pro výpočet variačního koeficientu je tedy: $V = (s/\bar{x}) * 100$ (%). Výsledné hodnoty byly seřazeny od nejnižší hodnoty po hodnotu nejvyšší a následně zaznamenány v pruhovém Grafu 4. Nejmenší získaná hodnota vyjadřuje nejnižší výkyvy příjmu finančních prostředků, tak že dotace putují do dané firmy rovnoměrně a podniky se tak vyvíjí stabilně.

Posledním cílem praktické části bylo vytvořit návrh na podporu mimoprodukčních funkcí zemědělství. Informace o problémových oblastech a o možnosti dalšího rozvoje byly získány ze Strategie rozvoje MAS Hornácko a Ostrožsko pro programovací období 2014-2020. Dalším zdrojem byl terénní průzkum a konzultace s jednotlivými starosty obce nebo přímo se zástupci subjektů, kteří poukázali na problémy, se kterými se potýkají a jejichž řešení by mělo za následek zlepšení ekonomických, sociálních a environmentálních důležitých složek pro trvale udržitelný rozvoj venkova a život jeho obyvatel.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 ZEMĚDĚLSTVÍ V ROZVOJI VENKOVSKÝCH REGIONŮ

Zemědělství je po staletí nedílnou součástí venkovských regionů, dnes je však chápáno jako jedno z mnoha aspektů rozvoje venkova. Tuto roli zastupuje především multifunkční zemědělství, které se nezaměřuje jen na produkci potravin, ale je spojen s dalšími hledisky ovlivňující život na venkově, mezi něž například řadíme ochranu životního prostředí, zalesňování půdy v rámci udržení krajiny nebo využívání obnovitelných zdrojů jako zdrojů energie.

1.1 Venkovský region

Typologií venkovského regionu je hned několik, ne všechny jsou, ale vhodně zvoleny v rámci rozvoje venkovských obcí. Hlavním problémem je, že jsou všechny definice příliš obecné nebo do jisté míry přesně nedefinují venkovské oblasti, tudíž do nich spadá i spousta městských oblastí.

Tomšík (2009, str. 34) uvádí *rozdělení podle Evropské unie na regiony NUTS* v rámci statistických jednotek. Toto členění rozděluje EU na 3 hlavní jednotky, které se řadí podle počtu obyvatel. Za **NUTS 1** jsou považovány regiony mající počet obyvatel v rozmezí 3-7 milionů. **NUTS 2** jsou pak regiony mající 800 tisíc až 3 miliony obyvatel a **NUTS 3** jsou oblasti, ve kterých žije 150 tisíc - 800 tisíc obyvatel. Další členění je do místních administrativních jednotek na **LAU 1** (není definována ve všech státech) a **LAU 2** (obce).

Pělucha a kol. (2012, str. 51) vymezili rozdělení podle OECD, jako *demograficko-ekonomické indikátory*. To zahrnuje 3 typy venkovských prostorů

- 1) **integrované venkovské oblasti**- většina lidí zde pracuje v průmyslu a službách. Lidé se v těchto oblastech vyskytují hlavně za účelem bydlení, za práci dojíždějí do blízkých měst. Díky čemuž stoupá počet obyvatel.
- 2) **Střední venkovské oblasti**- typická je zaměstnanost v zemědělském sektoru a průmyslu. Počet žijících občanů je zde spíše stálý.
- 3) **Odlehlé venkovské oblasti**- vymezují se tak oblasti, kde je těžší dostupnost, řadíme mezi ně plochy s vyšší nadmořskou výškou a hornatým reliéfem. Lidé zde pracují pouze v zemědělství. Tyto části jsou spíše odlehlé a typické starším obyvatelstvem, kde poskytují jen základní terciální sektor.

Tomšík (2009, str. 36) dále popisuje jinou charakteristiku venkovských oblastí, která je definována podle koncentrace obyvatelstva. Tato metodologie označuje za venkov ty oblasti, jejichž populace nepřekračuje hranici 150 obyvatel v poměru 1 km².

Dále rozděluje venkovský region do 3 seskupení:

- 1) **převážně venkovské oblasti** – podmínkou je minimálně 50 % žijících občanů na venkově.
- 2) **výrazně venkovské oblasti** – na venkově se koncentruje obyvatelstvo mezi 15 % až 50%.
- 3) **převážně městské regiony** – jsou ty regiony, kde se nachází maximálně 15% obyvatel ve venkovských obcích. Avšak Česká republika díky výskytu mnoha malých obcí, vymezuje venkov hranicí do 100 občanů žijících na 1 km² nebo se zde koncentruje maximálně 2 000 občanů.

Další *vymezení venkova z pohledu EU* popsali Štolbová a kol. (2012, str. 5-9). Patří mezi ně venkovské krajinné sféry označovány jako **LFA** (less-favoured areas), které se vyznačují velkou rozdílností od jiných oblastí. Jsou financovány v rámci rozvojových programů. Jedná se především o plochy s ne velmi dobrými podmínkami pro zemědělství. Dotace putující do těchto částí regionů by měli zmírnit jejich odlišnost. Úkolem bylo udržet zemědělskou produkci, nabídnout tím pracovní příležitosti občanům a zabránit tak jejich vylidňování. Mezi tyto prostory Štolbová řadí:

- 1) **Horské oblasti**- oblasti, jejichž nadmořská výška nepřesahuje rozmezí 600 až 800 metrů (problémy s klimatickými podmínkami) nebo oblasti, kde je vysoká svažitost půdy a to více jak 20 % plochy. (problematické faktory: drahé nebo mezní využívání zemědělských strojů) nebo jejich kombinace.
- 2) **Oblasti s velkou mírou migrace nebo nevyhnutelné zachování krajinných sfér** (riziko vylidnění, koncentrace populace závislé na upadající zemědělské výrobě),
- 3) **Oblasti s různými nevýhodami**- vyskytují se jen ve velmi omezeném množství, jde o velmi malé oblasti. (Nevýhody: vysoká salinita, nedostatek vody v půdě, špatná dopravní dostupnost apod.).

1.2 Zemědělství

Robinson (2013, str. 1-2) označuje zemědělství také jako farmářství. A je definováno jako chov zvířat a pěstování plodin kultivací zemědělské půdy. Robinson poukazuje především na význam zemědělství, který vyjadřuje vztah mezi člověkem a životním prostředím. První zmínka vznikla na území úrodného půlměsíce v oblasti Blízkého Východu a sahá až do období 10 000 let př. n. l. Zde vznikla první domestikace zvířat a rostlin jako byli skot, prasata, ovce, kozy, ječmen a pšenice. Poté se toto původní zemědělství začalo rozšiřovat do dalších 6 zemí světa. Ve východní Asii se začala pěstovat rýže, proso a chovat prasata, slepice a buvol. Ve Střední a Jižní Americe se rozvíjela produkce brambor, kukuřice, fazole a mezi domestikovaná zvířata patřili alpaky a morčata. Díky rostoucí poptávce na trhu se dále šířilo na jihovýchod Evropy, kde vznikl z řeckého slova Agros pojem zemědělství. Při postupném vývoji docházelo k dalšímu rozvoji domestikace zvířat a zdokonalování postupů pěstování.

1.2.1 Lokalizační faktory zemědělství

Bičík a kol. (2010, str. 44-46) je popsali jako faktory, které z velké části ovlivňují zemědělství a s ním spojené využívání krajinných ploch k pěstování rostlin a chovu zvířat.

Půdní fond je rozdělen z hlediska historického vývoje na dvě části – zemědělství a lesnictví. Toto rozdělení je projevem dlouhodobého rozvoje a je úzce spojen se životním prostředím a přírodními podmínkami. Zahrnuje zemědělské plochy, které jsou stabilizované a dlouhodobě využívané. Velkou část tvoří krajiny, které podléhají častým změnám, v důsledku proměnlivosti jejího využívání a s ním spojeným následným socioekonomickým, technologickým a společenským rozvojem.

1) Fyzicko-geografické faktory

Na zemědělskou produkci mají z těchto faktorů největší vliv klimatické podmínky, půda a georeliéf.

- **Georeliéf**- hlavním činitelem je nadmořská výška, která ovlivňuje jak osídlení, tak i zemědělství. Nížinné oblasti jsou typické lehkou obdělávatelností a příznivějším klimatickým prostředím, díky němuž představují vysoký podíl zemědělské produkce. Jejich rozdílem jsou pahorkaté oblasti, kde se zemědělství vyskytuje jen v omezeném množství, hlavně díky špatné dostupnosti, kterou komplikuje svažitost půdy. Špatným využíváním může docházet k erozím. (Toušek, Kunc a Vystoupil, 2008, str. 141-142)

• **Půda**- její rozdělení závisí na struktuře, zrnitosti, obsahu minerálů a živin. Lze předpokládat, že každý druh rostlin má své nejvýhodnější klimatické i půdní podmínky pro optimální růst. Jedním z důležitých prvků půdy je hloubka, důvodem je větší kapacita pro zásobování vody a živin. Existuje několik typů půd, které jsou dány mnoha aspekty. Půdy se rozdělují do 3 skupin a to na zonální, intrazonální a azonální. *Zonální půdy* jsou ovlivňovány klimaticky. Robinson mezi ně řadí tundrové půdy (Boreál), světle šedé podzoly (Taiga), šedé a tmavě šedé půdy (lesostepi), černozemě (stepi), kaštanové a hnědé půdy (stepi a pouště mírného pásu), žluté a bílé půdy (pouště), laterit nebo červené půdy (Subtropy). *Intrazonální půdy* se vyznačují částečnou závislostí na podnebí. Rozdělují se: 1) suché mokřady, rašeliniště a louky, 2) půdy, které obsahují uhličitán (rendzina), 3) sekundární alkalické půdy. *Azonální půdy* (klimaticky nepodmíněné): 1) mokřady (pustiny, rašeliniště), 2) lužní půdy (říční mokřadní půdy), 3) Liparské půdy (písečné duny). (Robinson, 2013, str. 9-10)

• **Klimatické podmínky**- rozhodujícím pro zemědělskou produkci je *klima*. S ním je spojená produkce potravin rostlinného původu a rentabilita z jeho prodeje, které nejvíce ovlivňuje podnebí. Díky tomu, že je počasí velmi proměnlivé, závisí na počtu srážek, vlhkosti, teploty, apod. *Teplota* je rozhodujícím faktorem v podobě slunečního záření. Každá rostlina má svou nejpříznivější hodnotu, při níž je její růst nejrychlejší. Pro zemědělství, ale i pro osídlování krajiny je velmi důležitá *voda*. Ta v půdě rozpouští organické látky potřebné pro růst rostlin. Pro zemědělskou výrobu jsou optimální srážky, které zůstávají v půdě. Přivalový déšť, krupobití, silný vítr, mráz atd. mají v zemědělství destruktivní účinek v podobě ztrát. (Toušek, Kunc a Vystoupil, 2008, str. 143-144)

2) Socioekonomické faktory

Dle autorů Touška, Kunce a Vystoupila (2008, str. 144-145), mají socioekonomické faktory v závěrečné etapě vliv na umístění zemědělské výroby. Těchto ovlivňujících faktorů existuje celá řada. Postupným vývojem lidské společnosti jich stále více přibývalo. Mezi ně tito autoři řadí například: evoluce společnosti, vlastnictví a upotřebení zemědělských ploch, poptávka na trh po zemědělských produktech, dopravní infrastruktura spojená s umístěním zemědělských podniků, mechanizace, chemizace apod.

Postupný vývoj těchto faktorů souvisejících s rozvojem zemědělství je stručně popsán v kapitole vývoj zemědělství v rámci rozvoje venkovského prostoru.

1.3 Vztah venkova a zemědělství

V dnešní době se zemědělství promítá do Programu rozvoje venkova, jak svou funkcí produkční, tak i mimoprodukční. Evropská unie se snaží podporovat multifunkční zemědělství, které je důležité pro trvale udržitelný rozvoj a zachování krajiny. Díky čemuž je vztah venkova a zemědělství provázaný a velmi důležitý.

1.3.1 Multifunkční zemědělství

Podle Brouwera a Heideho (2009, str. 122-124) by mělo být multifunkční zemědělství zaměřeno nejen na produkci potravin a obnovitelných zdrojů, ale měly by být propojeny ekologické a společenské funkce, při čemž by se měl zachovat ekonomický potenciál. V rámci produkce by se měli zemědělské podniky zaměřit nejen na kvantitu, ale hlavně na kvalitu zemědělských produktů. V rámci multifunkčnosti by mělo být zemědělství propojeno s těmito funkcemi, jimiž jsou:

- **Environmentální funkce**- dřívější intenzivní zemědělská výroba měla za následek změny klimatu, znečištění ovzduší, časté povodně, znečištění půdy, eroze půdy, ztrátu biodiverzity a kontaminaci řek a podzemních vod používáním nebezpečných látek, nevhodných pesticidů a překyselování půdy. V dnešní době už je kladen velký důraz na zlepšení životního prostředí nejen v rámci EU, ale celého světa. Je kladen důraz na využívání nových ekologických technologií, kterými by udržovali biodiverzitu a stálost krajiny. Nynějším trendem je přeměna orné půdy na trvale travní porosty, ale také výsadba lesů. Kladen je důraz na ohrožené druhy rostlin a živočichů. Do popředí se dostává i produkce bio potravin, ale především zachování a obnova kulturní krajiny.
- **Sociální funkce**- jsou velmi důležité v rámci venkovského prostoru. Zemědělství na venkově by mělo zvyšovat kvalitu života zdejších obyvatel, především poskytováním služeb jako jsou agroturistika, myslivost, výroba domácích produktů a jejich následný prodej a podpora cestovního ruchu v podobě rekreací. Zemědělství by mělo také zabránit migraci obyvatel do měst, zajistit pracovní příležitosti, snížit nezaměstnanost, zvýšit počet bytových ploch apod.
- **Ekonomické funkce**- význam je kladen na kvalitní potraviny, které jsou pěstovány bez používání chemických látek a s ním spojené zajištění potravy pro zdejší obyvatele. Kladen je důraz na přechod z velkých zemědělských podniků na farmy rodinného typu, ale také na podporu řemeslných činností a výrobu domácích produktů.

1.3.2 Současné trendy v zemědělství

Jako návazání na vývoj a s ním spojené působení socioekonomických faktorů, vznikly řešení určitých problémů, které zajišťují ochranu životního prostředí, udržitelnost krajiny a biodiverzitu, zvýšení kvality potravin a působení na celkový život lidské populace.

Robinson (2013, str. 233-234) popisuje zemědělskou udržitelnost v rámci rozvoje venkova do dvou různých směrů. Idealistickým pohledem zdůrazňuje potřebu alternativního zemědělství. Tento přístup vyznačuje moderní způsob hospodaření, který je spojen s ekologickým a biodynamickým zemědělstvím. Především má radikální vliv na strukturu spotřeby, alokaci zdrojů a jejich využití a především na životní styl obyvatel. Pro dosažení této udržitelnosti museli být navrhnuty různé změny zemědělských postupů včetně rozmanitého využívání půdy, integrace potravinového hospodářství, používání ekologických a organických hnojiv, recyklace živin, biologické kontroly chorob a využitelnost energie z obnovitelných zdrojů. Z těchto aspektů vyplynul model ekologického zemědělství. Druhým směrem Robinson navrhuje cíle, které by měli dosáhnout udržitelného rozvoje zemědělství prostřednictvím státních regulací v podobě omezení používání hnojiv a uložení minimálního počtu reziduí pesticidů v potravinách. K dosažení a využití zemědělských postupů výroby šetrným k životnímu prostředí slouží dotace ze státního rozpočtu a evropských fondů.

- **Ekologické zemědělství-** Ministerstvo zemědělství (© 2009-2015) definuje ekologické zemědělství jako moderní formu využívání zemědělské půdy. Tento způsob zemědělství nepoužívá chemické přípravky, které by měli nežádoucí účinky na životní prostředí, zdraví zvířat a obyvatelstva. Díky němu jsou na trhu velmi kvalitní a zdravotně nezávadné biopotraviny, které obsahují méně jak 50 % dusičnanů a méně jak 90 % pesticidů oproti klasickým potravinám. V dnešní době je prodej těchto potravin velmi lukrativní, díky vzrůstající poptávce vzniká čím dál více zemědělců podnikajících v tomto odvětví. Ministerstvo zemědělství reguluje dodržování pravidel určených národní i evropskou legislativou. Mezi ně patří také označování biopotravin logem EU a označení místa produkce. Tento způsob označování platí od července roku 2010. V ČR kromě těchto povinných označení platí i nadále označení produktu slovem BIO.

1.3.3 Spolupráce subjektů v rámci rozvoje venkova a zemědělství

Mezi další trendy v zemědělství v rámci rozvoje venkova patří také spolupráce jednotlivých subjektů. Mezi něž řadíme místní akční skupiny, klastry nebo regionální sítě.

- **MAS-** neboli místní akční skupiny jsou podle Ministerstva zemědělství (© 2009-2015) nezávislými asociacemi občanů, podnikatelů, nižších územně samosprávných celků a dalších orgánů veřejné správy. První MAS vznikly roku 2002 v rámci programu rozvoje venkova. V letech 2004-2006 pokračovaly na základě rozvoje venkova a multifunkčního zemědělství v podobě programu LEADR, jehož prostřednictvím získávaly finanční podpory z EU a v programovém období 2007-2013 byly součástí OSY IV. Mezi parametry MAS patří geograficky homogenní území, počet obyvatel by měl být mezi 10 000 až 100 000 obyvateli, počet členů veřejné správy musí být maximálně do 50 % účastníků, jejichž druhou polovinu by měli tvořit podnikatelé. Každá MAS musí mít své stanovy, být registrovaná u ministerstva vnitra a vykonávat funkci v rámci programu LEADR, apod.
- **Klastry-** jedná se o geografické uskupení podniků a institucí. Tato spolupráce je postavena na vzájemné konkurenci zúčastněných firem, ale také spolu kooperují v rámci řešení problémů, jako jsou společní dodavatelé a zvýšení exportu, vzdělávání zaměstnanců, výzkum a vývoj atd., díky tomu jsou více konkurenceschopnější vůči ostatním firmám. Podporují také rozvoj krajů a jsou financovány programem spolupráce z fondů EU. (Czechinvest, © 1994-2015)
- **Regionální sítě-** Ministerstvo zemědělství (© 2009-2015) rozděluje regionální sítě na krajské a regionální sub-sítě, jejichž partnery jsou všechny subjekty registrované v tomto prostoru. Tyto sítě zabezpečují provázanost v rozvoji venkova a zemědělství mezi těmito subjekty. Správu těchto sítí zajišťuje SZIF.

1.4 Charakteristika zemědělství EU

Fojtíková a Lebieczik (2008, str. 1-3) charakterizují zemědělství EU jako velmi rozmanité, každý ze států využívá různé postupy a předpoklady pro jeho zemědělskou výrobu. Evropská unie je však typická kvalitou svých výrobků. Dá se říci, že evropské zemědělství je v globálním pojetí konkurenceschopné a pokrokové, už jen z toho důvodu, že zaujímá první příčky na světových trzích. Hlavním cílem zemědělství je také snaha o rozvoj venkovských oblastí z pohledu zlepšení úrovně života na venkově prostřednictvím nabídky nových pracovních míst nebo vytvoření oblastí k rekreaci, na kterém se dnes zemědělství podílí. Většina podniků v tomto odvětví jsou malého až rodinného typu, největší zaměstnanost v zemědělském sektoru byla ve státech, jako je Řecko, Litva, Lotyšsko, Rakousko a Polsko. Důsledkem snížení zaměstnanců je hlavně z důvodu snížení jejich mezd.

V roce 2006 došlo v Nizozemsku, Francii, Rakousku a ČR ke zvýšení hrubé mzdy o více než 2,5 % na pracovníka. Naopak k rapidnímu poklesu došlo v Irsku, Finsku a Maltě.

Podle Evropské unie (© 2012) tvoří mladí zemědělci významnou roli v ekonomice. Dnes, ale význam zemědělství klesá. V 60. letech v zemědělském sektoru pracovalo přes 6 milionů zaměstnanců, v dnešní době je tento počet poloviční. Z toho důvodu putují dotace mladým začínajícím zemědělcům na nákup půdy, strojů apod., ale také zajišťují vzdělávání v oblasti využívání nejnovějších šetrných zemědělských výrobních metod. A snaží se rozvíjet i nepříznivé horské oblasti.

Je třeba si také uvědomit, že zemědělská půda tvoří cca polovinu rozlohy EU. Díky čemu tvoří úzký vztah s životním prostředím, tedy s přírodou. Proto jsou poskytovány finanční prostředky farmářům, které slouží k zajištění environmentálních výrobních metod. Snaží se o snížení využívání chemických hnojiv nebo pesticidů a zachování krajiny v podobě zalesňování, tvorby rybníků apod.

Evropská unie zajišťuje kvalitu produktů, díky zavedení pravidel pro označování. EU patří mezi největší vývozce i dovozce produktů jako jsou obiloviny, víno, mléko, olejniny, vepřové maso, cukr a ovoce. Ale také se snaží napomáhat rozvojem zemím, ze kterých dováží ročně produkty za cca 60 mld. EUR. Největšími producenty jsou Francie, Itálie, Německo a Španělsko.

1.5 Charakteristika zemědělství ČR

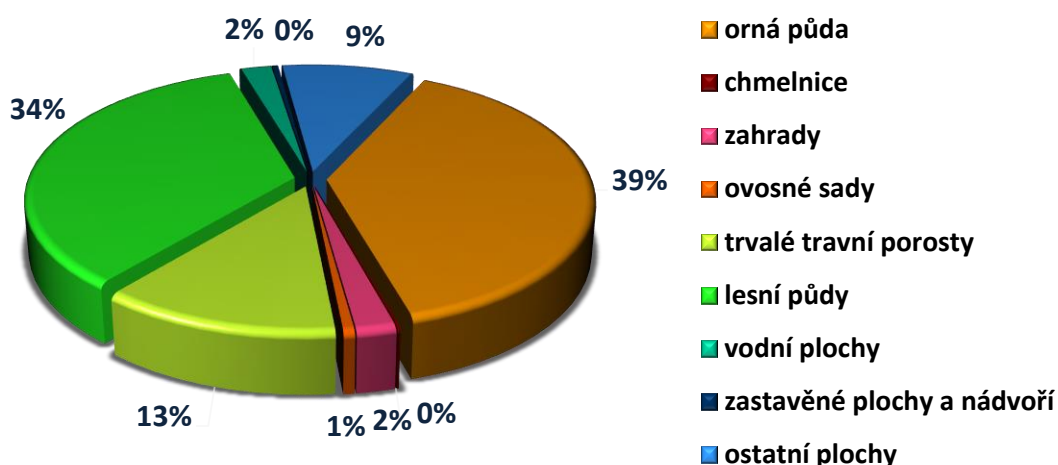
Fojtíková a Lebieczik (2008, str. 25-26) popisují zemědělství České republiky, které představuje nerozdělitelnou složku českého národního hospodářství. Nejde jen o pěstování rostlin, chov zvířat nebo produkci potravin, ale hraje důležitou roli v oblasti ekologie, kultury, historie a z velké části se podílí na rozvoji venkova. Vyjadřuje vztah člověka s životním prostředím. Agrární sektor dlouhodobě vyváží produkty jako je mléko, cukr, slad, pšenice, žito, oves, ječmen, brambory, olejniny apod. Vyskytuje se zde převážně chov prasat, drůbeže a skotu.

Problémem je v zemědělském sektoru zaměstnanost. Dle Ministerstva zemědělství (© 2009-2015) při vstupu do EU v zemědělské výrobě pracovalo asi 141 tisíc lidí a docházelo k neustálému poklesu. Dnes už v tomto odvětví pracuje jen 2,9 % zaměstnanců.

Zemědělský sektor se vyznačuje jednak svými primárními produkčními funkcemi, ale také zastupuje funkce mimoprodukční, na které se klade v rámci rozvoje venkovských oblastí

větší důraz. Tvoří tak veřejný zájem společnosti. Jedná se především o krajinnou péči a její efektivnější využívání, klade se důraz na životní prostředí. Dalším aspektem je zvyšování kvality služeb v oblasti lokálního, ale i přeshraničního turismu. Podporuje a rozvíjí zájmové činnosti, jakými jsou například chov speciálních druhů zvířat či pěstování okrasných rostlin, ale také se snaží o prohloubení národních tradic (např.: pěstování chmele). Jiným pohledem využívá sluneční energie na výrobu biopaliva. (Peková, Pilný a Jetmar, 2008, str. 616)

Následujícím charakteristickým znakem zemědělství je rozložení půdy. Půdní fond ČR tvoří 7,9 milionů hektarů, z toho zemědělská půda činí 4,3 milionů hektarů, což je 54 % rozlohy našeho státu. *Rozdělení zemědělské půdy* je popsáno v následujícím Grafu 1. (Ministerstvo zemědělství, © 2012)

Graf 1 Rozdělení zemědělské půdy ČR pro rok 2012 v % (Ministerstvo zemědělství, © 2012)

Z Grafu 1 vyplývá, že největší zastoupení má v České republice orná a lesní půda, které tvoří 73 % celé zemědělské půdy. Ostatní pak tvoří trvalé travní porosty (louky), z velmi malé části zahrady, ovocné sady a vodní plochy.

1.5.1 Vývoj zemědělství ČR v rámci rozvoje venkovského prostoru

Bičík (2010, str. 67-99) popsal hlavní změny, které měli na české zemědělství největší dopady.

V tradiční společnosti, kde mělo zemědělství hlavně produkční funkci, probíhal vývoj postupně a přirozeně. Do oblasti střední Evropy tedy do Velkomoravské říše proniklo země-

dělství v letech 833-908, díky vhodným podmínkám a obchodu s byzantskou a franckou říší.

První větší sociálně-ekonomickou změnou bylo zrušení nevolnictví v roce 1781 za vlády Josefa II., které mělo za následek vznik samostatných rolníků, kteří neměli vlastní půdu a odcházeli do měst za prací.

Další datovanou změnou v 2. pol. 18. století a 1. pol. 19. století byla průmyslová revoluce, která kladla další nároky na funkcionalitu krajiny. Zemědělství prošlo velkými změnami, především se přešlo k manufakturní výrobě, čím začaly vznikat větší nároky na zaměstnání. V tomto období docházelo ke ztrátám zemědělské výroby. Příčinou byli jednak výstavba silničních sítí, železnic, zastavování a vznik městských sídel, ale také zavedení chráněných krajinných oblastí.

Na konci 19. století nastala zemědělská krize, která vznikla hlavně z důvodů pozastavení rozvoje zemědělských postupů produkce, dále tak ubýval počet orných půd a travnatých porostů. Původem tohoto obratu byli velký nárůst populace, koncentrace obyvatel z venkovských oblastí do měst, zvýšení pracovních možností v průmyslových odvětvích a následná konkurence amerických firem. Ty na naše území dováželi levné obilí, které nepodléhalo pozemkové rentě.

První záchvěv lepších časů v zemědělství mělo zavedení vědecko-technických postupů (chemizace a mechanizace). V tomto období se začalo pěstovat v menších zemědělských oblastech, ale za to s větší kapitálovým vstupem. Díky, již fungujícímu železničnímu spojení a postupně rozvíjející se letecké a automobilové dopravě (výstavba dálnic), se začaly zemědělské produkty exportovat do jiných oblastí, což mělo za následek zvýšení ceny produktů, ale růst a obohacování českých zemí.

Po první světové válce stát vykoupil od velkých vlastníků 1,8 milionů hektarů zemědělské plochy, které následně prodal za výhodnou cenu bezzemkům a rolníkům. Stát tak chtěl zvýšit počet pracovníků v zemědělském sektoru na základě přerozdělování zemědělského majetku.

Další radikální změnou byl odsun Němců v roce 1945, kdy se změnil osídlovací poměr a tím i hraniční zemědělské oblasti. Tyto oblasti byly pro zemědělství velmi lukrativní. Nacházelo se zde velké množství orné půdy, luk a lesů. Nevýhodou však bylo umístění. Většina pohraničních oblastí se nacházela v horských periferiích. Stát chtěl tyto zemědělské plochy využít především k pastevectví. Jeho cílem tedy bylo vybudovat velká státní past-

vinářská družstva. Oblasti, které nebyly vhodné ani pro pastevectví byly zalesněny. V rámci realizace cíle stát začal zemědělským pracovníkům přidělovat půdu v těchto již opuštěných oblastech. Vznikla tak pozemková reforma. Problémem byl nedostatečný počet interních zemědělců, kteří by hospodařili na tomto území. Díky čemu začala reemigrace obyvatel z regionů ČSR. V tomto období vznikala také družstva, jež se zapojila do obnovy a zásobování hospodářství. Tradiční zemědělská družstva neměla dostatek finančních prostředků na zavedení nových technologií, proto se vyvíjela velmi pomalu.

V roce 1948 nastala vláda komunistů, kdy vzniklo centrální plánování. Politika byla postavena na pětiletých plánech, kterými se řídil celý hospodářský mechanismus. Ekonomika byla v této etapě řízena z jediného místa, kdy si vláda určovala jednotnou cenu výrobků, výši mezd, ale také počet vyrobených kusů. Ekonomika se tedy stala řízenou a nebyla volně ovlivňována nabídkou a poptávkou. Následkem toho nevznikala žádná konkurenceschopnost zemědělských podniků. Vláda začala financovat upadající zemědělský sektor ze státního rozpočtu. Důsledkem toho byl rozvoj zemědělství, hlavně v oblasti venkova, kde byly zřízeny JZD a státní statky. V rámci poskytnutých veřejných finančních prostředků probíhala v agrárním sektoru modernizace, docházelo k nákupu nových strojů, výstavby budov, ale také zavádění mechanizace a vznik kvalifikované pracovní síly. Díky tomu, došlo ke zvýšení životního postavení lidí na venkově, které byly ve srovnání s městskými oblastmi na stejné úrovni.

Po roce 1990 české zemědělství na venkově podlešlo transformačnímu procesu. JZD odkupovali soukromí vlastníci. Přecházelo se tak na tržní ekonomiku. Kdy začala vznikat konkurenceschopnost zemědělských podniků i v rámci zahraničního obchodu.

V 2. pol. 90. let 20. století byla zavedena nová zemědělská politika, typická jako období restituce a privatizace. Stát přestal financovat z větší části zemědělské podniky. Ty dosahovali nízkých zisků a tím se omezila jednak živočišná i rostlinná produkce, ale také ovlivnila export do jiných zemí. Byla nutná restrukturalizace podniků. Zemědělství bylo ovlivněno z velké části i suburbanizací, výstavbou hypermarketů, nákupních center, logistických areálů, průmyslových zón, velkoskladů, ale také rozvíjející se dopravní infrastrukturou a nedostatek finanční podpory vlastníkům zemědělských podniků. Ty čekali na vstup do EU a její následnou podporu v podobě dotací. Další převrat tedy spadá do období po vstupu ČR do EU, které je popsáno v kapitole zemědělské politiky ČR. (Bičík, 2010, str. 67-99).

2 ZEMĚDĚLSKÁ POLITIKA

Zemědělská politika je jedna z velmi důležitých politik nejen pro EU, ale také pro všechny státy. Evropská unie, tak vytvořila Společnou zemědělskou politiku EU, do níž jsou zahrnuty všechny členské státy Evropské unie. Vytváří tak společný trh, díky čemu mohou být výrobky na trhu více konkurenceschopné v rámci celosvětového obchodu. Snaží se pomoci státům, jejichž trh je zaostávající v podobě finančních prostředků z fondů této politiky. Většina přistupujících států do EU měla svou národní zemědělskou politiku, jejíž největší změny proběhly před a po vstupu do EU. Zemědělská politika, tak tvoří především základ Programu rozvoje venkova.

2.1 Zemědělská politika EU

Dle Fojtíkové a Lebiezika (2008, str. 7) se zemědělská politika Evropské Unie označuje jako Společná zemědělská politika. Tento název využívá jako jedna z mála evropských politik. Státy EU přenesly svou pravomoc na orgány SZP, kterými jsou Rada Evropské unie a Evropská komise. Starají se především o ochranu zemědělců vůči celosvětové konkurenci na trhu a snaží se o regulaci jednotného společného trhu. Společnou mají tedy legislativu, kterou si státy upravují jen za podmínek, že tak neučinil orgán EU. Financování zemědělského sektoru putuje ze společných fondů Evropské unie. Zdroje členských států slouží pouze k dofinancování zemědělství.

2.1.1 Vznik a reformy Společné zemědělské politiky

Oficiálním názvem označovaná jako Common Agricultural Policy (CAP) je již od roku 1957 podepsáním Římské smlouvy nejstarší evropskou politikou. Tomšík (2009, str. 39) ve své knize uvádí, že vznik evropského společenství v poválečném režimu mělo za následek velký posun a vyvolal spoustu změn nejen na regionální úrovni, ale dotýkal se i samotného venkova úzce spojeného se zemědělským sektorem. Je nutné si uvědomit historické aspekty spojené s problematikou venkova, které mají vliv až do dnešní doby.

Na počátku si vstupní státy EU, vytvořili několik cílů v zemědělské výrobě. Snažili se rozvíjet zemědělskou techniku a zaměřili se i na využití výrobních faktorů. Dalším cílem byl život obyvatelstva v tomto sektoru, úmyslem bylo zvýšení platů pro zaměstnance v zemědělské výrobě. Hlavní myšlenkou byla také provázanost a stálost trhu se zemědělskými výrobky, zvýšení intenzity nabídky těchto produktů a zvolení vhodné ceny pro jeho spotřebitele. (Ministerstvo zemědělství, © 2009-2015)

Podle autorů Plchové, Abraháma a Helíska (2010, str. 94-95) byly tyto cíle provázány třemi principy. Jejichž smyslem byla souvislost mezi členskými státy v podobě volného pohybu zemědělských výrobků, prioritou byl odbyt těchto produktů z členských zemí a financování společné zemědělské politiky z rozpočtu EU. Po úspěšném plnění cílů nastal problém přesycení společného trhu zemědělskými výrobky, při čemž se podařilo je alespoň částečně exportovat na trh mimo členské státy, dalším problémem bylo také ne příliš dokonalé financování ze společného rozpočtu EU. Díky tomu se fungování zemědělského společenství stalo velmi nákladným a byla nutná jeho reforma.

Nejvýznamnějšími reformami byly:

- **McSharryho reforma**- přijata v polovině roku 1992, byla považována za nejvýraznější reformu té doby. Jejím úkolem bylo přizpůsobit ceny zemědělských výrobků v rámci zvýšení konkurence vůči celosvětovému trhu. Nejvíce se tato změna dotkla ceny obilovin a hovězího masa, dále pak částečně produkce mléka, másla, jehněčího masa a tabáku. Vznikla zde nová složka reformy, kterou byly **přímé platby**. Měly nahradit náklady vzniklé nízkými intervenčními cenami poskytované zemědělcům v evropském společenství. Funkce přímých plateb spočívala ve změně plateb zemědělcům. Výplata byla hodnocena podle hektarové výměry nebo podle množství a druhu chovaného dobytka. Další změnou bylo odstranění přebytečné zemědělské půdy do stádia tzv. **set aside** (půda uvedená do klidového režimu). Tato reforma sebou nesla řadu opatření. Jedním z nich bylo šetrnější využívání zemědělské výroby vůči životnímu prostředí a ochrany krajiny ve venkovských oblastech. Dalšími opatřeními se tato reforma snažila adaptovat potřebám venkovských oblastí, byly to například odchody starších zaměstnanců v agrárním sektoru do předčasného důchodu nebo zalesňování zemědělských ploch. Tato reforma byla úspěšnou, avšak se jí nepodařilo omezit snižování počtu zaměstnanců v zemědělské výrobě. (Tomšík, 2009, str. 65-68)
- **Agenda 2000**- přijata Evropskou radou roku 1999. Tato reforma navazovala na McSharryho reformu, jejíž nejvýraznější změna proběhla v oblasti kvality potravin, dbala na ochranu zvířat a životního prostředí, dále pak na rozvoj venkova. V roce 2003 před vstupem nově přichozích států proběhla inovace této reformy, která se začala využívat v období mezi roky 2005 a 2007. (Fojtíková a Lebieczik, 2008, str. 14-15)

Její cíle popsali Plchová, Abrahám a Helísek (2010, str. 95-96) jako:

- 1) **Jednotné platby na farmu**- docházelo ke zjednodušenějšímu vyplácení přímých podpor zemědělcům. Tato platba se určovala v rámci sledovaného období pro roky 2000 – 2002, těm zemědělcům žijícím v členských státech EU (EU-15). Výjimkou byly nově připojené státy do EU, těm bylo dočasně povoleno využívat jednodušší platbu na plochu (SAPS).
- 2) **Podpory závislé na standardech**- zahrnovaly zachovávání krajinných kultur, ochrana zvířat, životního prostředí apod.
- 3) **Princip modulace**- docházelo k přesunu části plateb zemědělcům na rozvoj venkovského prostoru
- 4) **Poradenský systém**- od roku 2007 je povinností každého státu Evropské unie poskytovat služby zemědělcům v podobě poradenství
- 5) **Rozvoj venkovských regionů**- podle Ministerstva zemědělství (© 2009-2015) pod rozvoj venkova v rámci této reformy spadali technologie, které by měli být šetrné k životnímu prostředí, obzvláště klade důraz na dobré zacházení s dobyt看em a zdravé pěstování rostlin. Finanční prostředky poskytované z fondů EU by měli do 70 % nákladů podporovat hlavně menší skupiny producentů a mladé začínající zemědělce. Dotace půjdou také zemědělským farmám, které zavádějí již zmíněné standardy a poradenské služby.

Ke konci roku 2008 vznikla dohoda mezi státy EU. Tato dohoda obsahovala návrhy změn společné zemědělské politiky. Týkala se sazby povinné modulace, kterou schválili na 10 procentní hranici (zvýšení o 5 %) a měla se zavést od roku 2013. Ze systému modelace vyloučili ty zemědělské podniky, jejichž platba byla v rozsahu mezi 100 – 300 tisíc EUR. Částečně vyloučenými z tohoto systému byly zemědělské firmy s platbou nad 300 tisíc EUR a to v podobě 4 %. Dalším bodem dohody byla míra financování systému modulace ze zdrojů Evropské unie, která se týkala celé České republiky mimo Prahu. Dohodlo se na finančních podporách ve výši 75 % u základní sazby a 90 % v regionech konvergence. Zvětšila se podpora citlivých oblastí (místa se znehodnocenou kvalitou vody) na maximum 3,5 % vázaných plateb. Objevili se nové skutečnosti jako změny klimatických podmínek, tvorba sluneční energie, biodiverzita apod. Ty tak tvořili výzvu pro společný zemědělský sektor.

V polovině roku 2013 proběhlo schvalování dohody o dalším průběhu společné zemědělské politiky pro období 2014-2020, jehož finální podobu schválil Evropský parlament na konci listopadu. Ty byly v polovině prosince přijaty Radou pro zemědělství a rybnářství. (Ministerstvo zemědělství, © 2009-2015)

2.1.2 Evropská unie v rámci WTO

Dle Vlády České republiky (© 2008) je WTO (World Trade Organization) světovou obchodní organizací, která spravuje mezinárodní obchod, dále vytváří a kontroluje dodržování pravidel členských států. Vznikla v roce 1994 podepsáním Marakešské smlouvy na popud zasedání GATT, jehož hlavním úkolem je liberalizace světového obchodu, ve kterém jednotlivé státy vytváří podmínky společného obchodu v rámci dohodnutých smluv. Pod WTO dnes spadá 159 členů, jimiž jsou i všechny státy EU.

Díky této organizaci je cílem EU podpora trvale udržitelného rozvoje světového obchodu. Jejím hlavním zájmem je umožnit třetím zemím obchodovat se zeměmi EU bez celních poplatků. WTO tak pro EU vyjadřuje rozvoj obchodních vztahů.

2.2 Zemědělská politika ČR

Zemědělská politika se v České republice zabývá živočišnou a rostlinnou výrobou, lesnictvím a rybnářstvím. Tato politika se vyvíjela především před nástupem na společnou zemědělskou politiku, ke které mělo dojít vstupem do EU. Tento vývoj tedy musíme rozdělit na dvě stádia a to před a po vstupu do Evropské unie. (Fojtíková a Lebiezík, str. 26)

2.2.1 Zemědělská politika ČR před vstupem do EU

Po rozdělení Československa bylo hlavním cílem této politiky přerozdělování majetku, snaha o stabilizované zemědělství a propojení s celosvětovým trhem. Rozhodujícím momentem byl rok 1997, kdy stát zahájil přípravy pro vstup do EU. Z hlediska nastavených limitů Evropskou unií byla Česká republika podprůměrná. ČR měla vysoký počet pronajatých ploch a to kolem 92 %, na rozdíl od EU, která pronajímala v průměru méně jak 42%, dále se od EU lišila cenou půdy a práce, v ČR byla několikanásobně podhodnocená. Objevovala se zde vysoká zadluženost zemědělských podniků, ve kterých chyběl kapitál, a měli nedostatečnou míru technické působnosti zemědělských výrobních faktorů.

V roce 2000 výkonná moc ČR přijala dokument Ministerstva zemědělství, který byl zaměřen na vyrovnání rozdílů v zemědělství, založený na modelu Evropské unie, jehož hlavním

cílem byl rozmach multifunkčního zemědělství. Pojetí této listiny mělo dvě fáze – revitalizace a adaptace. V prvním stádiu (2000-2001) se politika zaměřila na obnovení a následné ustálení celého zemědělského sektoru. Druhým stádiem byla úprava zbylých potřebných úseků zemědělské politiky v co nejkratším čase, které v 1 etapě nebyly vyřešeny. Např.: oblast životního prostředí, rozvoje venkova, ekologického zemědělství, podpora mimoprodukčních funkcí zemědělství, apod.

Podle Fojtíkové a Lebiezika (2008, str. 27-31) v roce 2000 vznikl **Státní zemědělský intervenční fond**, jehož úkolem bylo regulovat trh se zemědělskými produkty v rámci jeho organizace a nabídky. V roce 2001 EU začalo financovat české zemědělství v podobě podpor sloužící k vyrovnaní dluhu podniků a k jejich modernizaci.

Tyto předvstupní programy fungovaly na principu projektů každé kandidátské země, které schvalovala Evropská komise. EU tímto chtěla připravit země na legislativu Evropské unie a naučit je fungovat s jejími hospodářskými mechanismy. U nás fungovaly 3 tyto programy: Phare, SAPARD, ISPA. (Plchová, Abrahám a Helísek, 2010, str. 19)

Program SAPARD (*Special Accession Programme for Agriculture and Rural Development*)

Na rozvoj venkova a zemědělství sloužil program **SAPARD**. V ČR probíhal od 1. 4. 2002 do 31. 12. 2003. Tento program dotoval projekty zvyšující zemědělskou *konkurenceschopnost* v rámci zlepšování postupů využívajících zemědělskou výrobu, kontrola kvality produktů apod. Dalším prioritním cílem byl *stálý udržitelný rozvoj venkova*. Zahrnoval rozkvět a renovace venkovských oblastí, metody využívající se k šetrnější výrobě v rámci životního prostředí a uchovávání krajiny. A v neposlední řadě *příprava předpokladů sloužící k celkovému upotřebení tohoto programu*. Zahrnující zvýšení kvalifikace zaměstnanců a technickou podporu. Na tento program se napojil Operační program na multifunkční zemědělství a Rozvoj venkovských oblastí. (Plchová, Abrahám a Helísek, 2010, str. 21-22)

2.2.2 Zemědělská politika po vstupu České republiky do EU

V roce 2004 byla uveřejněna Ministerstvem zemědělství *Koncepce zemědělské politiky po vstupu ČR do EU* na období 2004-2013. Tento dokument vznikl na popud celosvětových, evropských, ale i českých problémů. Prvním z nich je chudoba. V některých částech světa, kde zemědělství funguje jen na místním principu, vzniká velmi malá výroba zemědělských produktů, tedy i potravin. Velkým problémem je také globální oteplování a nestálost kli-

matu. Řešením EU je prolnutí rozvoje venkova s multifunkčním zemědělstvím a tím dosáhnout konkurenceschopnosti na globálním trhu. Prioritou je dbát na životní prostředí (kvalita půdy a vody, zachování krajiny), zemědělské podniky by měli být spíše rodinného charakteru apod. Hlavním cílem je v rámci mimoprodukční funkce v zemědělství výroba *biomasy*, která patří mezi obnovitelné zdroje, z nichž čerpáme energii. (Fojtíková a Lebiezík, 2008, str. 31-32)

Rozdělení ČR do období 2004-2013:

1) Období 2004-2006 neboli Etapa vstupní

Pro tento stupeň je typické zavedení jednoduššího režimu přímých plateb. Podle autorů Fojtíkové a Lebiezika (2008, str. 32-34) byl uskutečněn *Horizontální plán rozvoje venkova ČR pro roky 2004-2006*. Finanční prostředky do tohoto programu putovaly z Evropského záručního a orientačního fondu. Úkolem bylo snížit nerovnost regionů a to hlavně v horských a odlehlých oblastech. Tento plán měl zajistit rozvíjení oblasti zemědělství v rámci venkova. Na již zmíněný fond SAPARD v tomto období se integroval **Operační program Zemědělství**. Sloužil hlavně k přiblížení se evropskému modelu v podobě vývoje zemědělské výroby a rozvoje venkova. Toto období se dá definovat čtyřmi pilíři. Jejichž charakteristika vyplývala z podpor platů zaměstnanců v zemědělství a klesajícího nebezpečí v zemědělské výrobě, ochrany ŽP, změn zemědělských podniků spojených s výrobou a vývojem venkova, zvyšováním kvality služeb ve venkovských oblastech i v zemědělském odvětví. Rozvoj venkova by měl pak probíhat i v rámci programu LEADER+.

Program LEADER+ byl v této etapě dotován finančními podporami z Evropského podpůrného a záručního fondu a fungoval hlavně na rozvoj venkova i v podobě multifunkčního zemědělství. Byl vybrán určitý počet MAS (místních akčních skupin), kterým z větší části financovala EU své strategické a společné plány. (Ministerstvo pro místní rozvoj, © 2015)

2) Programové období 2007-2013 neboli Program rozvoje venkova ČR

Dle Ministerstva pro místní rozvoj (© 2015) je tento program určen Národním strategickým plánem a zabezpečuje působnost Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova. Jeho strategický rámec je rozdělen do 4 os. Podrobněji je popsán v následující kapitole.

2.2.3 Rozvoj venkova ČR v programovém období 2007-2013

Tento program slouží jako nástroj pro financování rozvoje venkovských oblastí z Evropského zemědělského fondu. Koordinátorem je Ministerstvo zemědělství České republiky a jeho zprostředkovatelem Státní zemědělský intervenční fond. Funguje na základě Národního plánu, jehož cílem je dosáhnout trvale udržitelného rozvoje na venkově, dbát více na životní prostředí, zabývat se otázkami ekologického zemědělství, ale také dostat české zemědělské výrobky na konkurenční trh. Snaha rozvíjet služby na venkovském prostoru a tvořit tak atraktivní a vhodné podmínky pro život jeho občanů.

Rozdělení tohoto programu pro roky 2007 - 2013 je do 4 os:

- **Osa I pro ČR**

Podle Tomšíka (2009, str. 140) je tato osa, jednou ze dvou nejvíce finančně podporovaných os, nejvíce financována je oblast modernizace zemědělských podniků. Putuje do ní přes 35 % financí. Významnou část také tvoří pozemkové úpravy a investice do lesů. Do první oblasti jde kolem 23 % financí z osy I, a do druhé cca 10 %.

1) Modernizace zemědělských podniků – financování v podobě peněžních vkladů na inovace zemědělských firem. Cílem bylo vytvořit takové prostředí, které dokáže konkurovat na celosvětovém trhu.

2) Investice do lesů – smyslem tohoto je zlepšení struktury lesů, která souvisela s ochranou životního prostředí.

3) Přidávání hodnoty zemědělským a potravinářským subjektům – podpory jsou vypláceny v peněžní i nepeněžní podobě zpracovatelským zemědělským firmám na jejich následnou modernizaci.

4) Pozemkové úpravy – dotace je určena na vytyčení katastrálního území s cílem zlepšit zemědělskou infrastrukturu půdy.

5) Další odborné vzdělávání a informační činnosti - finanční podpora vzdělávacích programů osy I a osy II.

6) Zahájení činnosti mladých zemědělců – prostředky vynaložené na podporu zemědělských podnikatelů mladších čtyřiceti let.

7) **Předčasné ukončení zemědělské činnosti** - slouží pro více než 55 leté zemědělské pracovníky, jako odměna k dřívějšímu odchodu do penze. Díky čemuž vznikají nová pracovní místa apod.

8) **Využívání poradenských služeb** – souvisí se zaváděním nových šetrnějších zemědělských výrobních technologií spjatých se zásadami společné zemědělské politiky. (Plchová, Abrahám a Helísek, str. 100-102)

- **Osa II pro ČR**

1) **Platby za přírodní znevýhodnění poskytované v horských oblastech a platby poskytované v jiných znevýhodněných oblastech (LFA)**- hlavním smyslem tohoto bodu je zvýšit úroveň života v oblastech označovaných jako LFA. Snaha o zachování krajiny, zajištění trvale odpovídající mzdy zemědělským pracovníkům a vytvářet ekologické zemědělství.

2) **Platby v rámci oblastí NATURA 2000 a Rámcové směrnice pro vodní politiku 2000/60/ES (WFD)**- financování zemědělského sektoru v oblastech vyplývajících z názvu.

3) **Agroenvironmentální opatření**- představuje zlepšení životního prostředí a krajinné sféry v rámci užívání zemědělské půdy a dbá na stálosti bohatých krajinných ploch, kde se nachází například vyšší počet přírodních zdrojů.

4) **Zalesňování zemědělské půdy**-podporování tohoto bodu by mělo zabránit globálním klimatickým změnám, zajistit lepší vstřebávání oxidu uhličitého a udržet čistotu vod.

5) **Platby v rámci NATURA 2000 v lesích a Lesnicko-environmentální platby**- zajištění ekologických lesů prostřednictvím stálého užívání jejich půdy.

6) **Obnova lesního potenciálu po kalamitách a podpora společných funkcí lesů**

(Ministerstvo zemědělství, © 2011)

NATURA 2000 – vyjadřuje soustavu chráněných území v rámci Evropské unie. Úkolem tohoto společenství je chránit zvířata a rostliny, které jsou ohrožené, vzácné nebo se vyskytují jen na velmi málo místech. (Nature.cz, © 2006)

- **Osa III.**

Podle Tomšíka (2009, str. 141-142) se rozděluje na tyto části: Diverzifikace činností nezemědělské povahy, podpora základních podniků a jejich rozvoje, podpora cestovního ruchu, obnova a rozvoj vesnic, občanské vybavení a služby, ochrana a rozvoj kulturního dě-

dictví venkova, vzdělání a informace. Nejdůležitější složku představuje diverzifikace činností nezemědělské povahy, která obsahuje jak zajištění rozvoje venkova a životní úrovně obyvatel, tak nové pracovní pozice.

- **Osa IV.**

1)Místní akční skupina- financování probíhá na základě Strategického plánu LEADR +

2)Realizace místní rozvojové strategie- financovány jsou ty projekty, které podle posuzovaných hledisek vybere daná Místní akční skupina

3)Realizace projektů spolupráce- založeno na propojování spolupráce a informativnosti mezi místními akčními skupinami, ale také na celostátní a zahraniční spolupráci. (Ministerstvo zemědělství ČR, © 2013)

2.2.4 Programové období 2014-2020

Pospíšil (2013, str. 125-126) definuje nový finanční rámec následujícího sedmiletého programovacího období. Z fondů evropské unie mají být nejvíce financované oblasti rozvoje. Především zvýšení konkurenceschopnosti, inovací, kohezní politiky a rozvoj společné zemědělské politiky. V tomto období má být zemědělcům umožněno čerpání podpor z fondu přizpůsobení a globalizace, ale také budou nastoleny přísnější podmínky ekologického zemědělství, do kterého poputuje z přímých plateb 30 % financí na ozelenění zemědělství. Hlavním cílem je prohloubení agroenvironmentálních opatření, zaměstnat co nejvíce mladých lidí v zemědělském sektoru, udržitelnost a podpora krajinné infrastruktury, zvýšit kvalitu životního prostředí, vytvořit dobré sociální a ekonomické podmínky pro život obyvatel na venkově. Podle Ministerstva pro místní rozvoj (© 2015) bude ČR financována z fondů EU ve výši 24 mld. Eur a to nejvíce z EAFRD.

3 REGIONÁLNÍ POLITIKA EU VE VZTAHU K ROZVOJI VENKOVA

Podle Mendeze, Bachtlera a Wishlada (2013, str. 15-16) je tato politika nazývána jako *Politika soudržnosti*. Tento termín má hned několik definic, které jsou v každé zemi různé. Tato politika spojuje odvětví, především související s hospodářskými a sociálními aspekty. Díky svým nástrojům a fondům, tak zajišťují trvale udržitelný rozvoj a rovnováhu na trhu. Řeší problémy spojené s nerovnoměrným hospodářským růstem. Tato politika úzce souvisí s politikou územního rozvoje.

3.1 Vznik a vývoj Regionální politiky EU

Autoři Marek a Kantor (2009, str. 17-23) popisují regionální politiku jako druhou nejvýznamnější politiku, která je financována z 35 % evropským rozpočtem. Její vznik se nedatuje rokem 1958 podepsáním Římské smlouvy, jelikož byl hlavním důvodem nesouhlas členských států EU se společnou regionální politikou. Otázky regionální politiky se řešili v rámci jiných politik, nebo se problémy v rámci lokality na trhu vyřešily samy. Ale nástroje této politiky postupně vznikali, bez ohledu na zavedení regionální politiky EU. Prvním byla **Evropská investiční banka**. Ta financovala projekty odlehlých oblastí s většími disparitami v podobě výhodných úvěrů. Dále byl v roce 1962 založen **Evropský sociální fond a Evropský zemědělský garanční a podpůrný fond**. V roce 1968 vznikl první řídicí orgán regionální politiky, který se označoval jako *Generální ředitelství*. V roce 1972 oficiálně vznikla regionální politika na popud přistupující Velké Británie do EU, která se vyznačovala vysokou rozdílností regionů. V roce 1975 pak vznikl **Evropský fond regionálního rozvoje**, který sloužil ke zmírnění disparit mezi jednotlivými regiony. Financoval polovinu nákladů těchto projektů, druhou polovinu si financovala každá země sama. K většímu rozmachu politiky došlo v letech 1981 a 1986 při vstupu Řecka, Španělska a Portugalska. Tyto země sice měly vysokou úroveň zemědělského sektoru, ale zaostávali v jejich ekonomice silně pod průměrem. Podpořila ji i vysoká nezaměstnanost upadajících průmyslových oblastí. Evropský fond regionálního rozvoje měl také své slabé stránky. Byl málo rozšířený a členské země porušovali jeho nastavené pravidla. Proto v letech 1979 a 1984 došlo k reformám, které nebyly tak zásadní, proto vzniklo v roce 1985 *Shromáždění evropských regionů*. V roce 1987 proběhla zásadnější reforma, která vznikla kvůli neustálému rozšiřování Evropské unie, díky čemu chtěli zachovat jednotný společný trh. O 5 let později měla tato reforma vliv i na ekonomickou a sociální soudržnost. Úkolem bylo vy-

rovnat úroveň regionů s velkými rozdílnými disparitami. Spadali sem i oblasti na venkově. Od 1. 1. 1989 můžeme tedy oficiálně mluvit o Regionální politice, která měla čtyři základní principy (Koncentrace, programování, partnerství, adicionalita). V období reformy se příjmy fondů zvýšili o dvojnásobek. Mezi tyto fondy patřili: Evropský fond regionálního rozvoje, Evropský sociální fond a Evropský zemědělský garanční a podpůrný fond. Podepsáním Maastrichtské smlouvy (Platnou od 1. 11. 1993), jejímž základním úkolem byli udržitelnost rozvoje (hospodářská i sociální), zavedení měnové politiky a v neposlední řadě snížení nezaměstnanosti. V tomto období také vznikl *Výbor regionů*. Jehož funkcí bylo ochraňovat zájmy všech evropských oblastí. V roce 1993 vznikl **Kohenzní fond**, jehož perspektivou byla pomoc všem členským zemím, jejichž HDP bylo pod 90 % hranicí průměrného HDP EU. Tento fond nepatří mezi strukturální fondy. V letech 2000-2006 vstoupily do EU středovýchodní evropské státy, tedy i Česká republika. Vznikaly neustálé problémy, které vedli k další reformě. V tomto období vznikla již zmíněná listina Agenda 2000, která popisovala budoucí vývoj EU, dále také fondy ISPA, PHARE a SAPARD.

3.2 Cíle a principy Regionální politiky v programovém období 2007-2013

Podle Vlády ČR (© 2005-15) v tomto programovém období bylo pro členské regiony EU vyplaceno 347 mld. Eur. Tyto dotace sloužily k rozšíření dopravní a technické infrastruktury, financovali podniky rodinného typu v nerozvinutých oblastech, podporovali školství, dotace dále sloužily k ochraně životního prostředí, zachování krajiny a k boji proti podnebním změnám.

Toto programové období mělo 3 cíle:

- **Konvergence** – subvence připadali těm regionům EU, jejichž HDP nepřesahovalo 75% průměrného HDP EU na osobu, dále byly podporovány oblasti se společenskými problémy, oblasti se špatnou úrovní ekologie a regiony na úrovni NUTS II. Do tohoto cíle bylo financováno cca 81 % z celkového evropského rozpočtu. Tento cíl je financován fondy ERDF, ESF a FS. V rámci České republiky, zde najdeme všechny regiony ČR kromě Prahy.
- **Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost**- tento bod v programovacím období sloužil na pomoc oblastem členských států EU, které nespádali do cíle konvergence, tudíž měli vyšší průměr HDP, než byl průměr HDP EU na osobu, jehož úkolem bylo

přilákat investory a zvýšit tak konkurenci v těchto oblastech. Z celkového rozpočtu EU šlo 16 % dotací právě do tohoto cíle. Financování putuje z fondů ERDF a ESF. V rámci ČR tento cíl uplatňuje jen Praha.

- **Evropská územní spolupráce-** Na základě rozhodnutí Evropské komise byly vynaloženy prostředky pro spolupráci mezi jednotlivými regiony členskými státy EU, ale i v rámci světové spolupráce. Tento cíl byl nejméně financován a to cca 2,5 % z celkového rozpočtu Evropské unie. Zařazují se sem regiony označované jako NUTS III. a je financován ERDF. Regiony ČR do něj patří všechny. (Ministerstvo pro místní rozvoj, © 2015)

3.3 Finanční nástroje Regionální politiky EU v rámci ČR

Mezi nástroje regionální politiky EU řadíme **Evropské strukturální a investiční fondy** (ESIF). Strukturální fondy slouží k vyrovnání regionálních rozdílů EU, jako jsou dopravní a technická infrastruktura, snížení nezaměstnanosti apod. Investiční fondy podporují rozvoj regionů. Tyto nástroje financování slouží k podpoře cílů Evropské unie v podobě strategie Evropa 2020. (Evropská unie, © 2014)

Podle Ministerstva pro místní rozvoj (© 2015) je využívání těchto fondů určeno Národním strategickým referenčním rámcem pro danou zemi a Národním rozvojovým plánem, které musí schválit členské země EU a poté i Evropská komise. ČR má za úkol dosáhnout konkurenceschopnosti její ekonomiky na trhu, vytvořit vhodné prostředí, zmenšit rozdíly venkovských oblastí a zachovat tak stálý a rovnoměrný udržitelný rozvoj. Těchto základních priorit dosahuje ČR v rámci operačních programů.

Pekové (2011, str. 603-607) tvrdí, že je ČR čistým příjemcem. Pro správné čerpání z fondů EU se musí členská země účastnit spolufinancování společného rozpočtu EU. V programovém období 2007-2013 ČR dostala k dispozici cca 26,7 mld. Eur, proto musí ČR přidat asi 4 mld. EUR do rozpočtu EU.

- **Evropský fond pro regionální rozvoj (ERDF)-** Marek a Kantor (2009, str. 28-29) popisují cíle tohoto fondu, kterými byli rozvoj regionů, zvýšení konkurenceschopnosti, snížení hospodářských disparit regionů EU a přeshraniční spolupráce mezi regiony EU. Dotace putují na rozvoj technické a dopravní infrastruktury do oblastí LFA. Soustředí se také na výzkum a vývoj, životní prostředí a snaží se o stálost prosperujících regionů. Dotují i služby veřejné správy, aby se co nejvíce přiblížili občanům. Tyto cíle se zachovali i v období 2014-2020.

- **Evropský sociální fond (ESF)**- podle Ministerstva pro místní rozvoj (© 2015) podporuje nabídku a vznik nových pracovních příležitostí, dotuje také oblast rekvalifikačních kurzů, specifické programy pro obyvatele v nevýhodě, vzdělávací kurzy a inovativní programy, rozvoj služeb organizací zbývajících se zaměstnaností apod.
- **Fond soudržnosti (FS)**- neboli kohezní fond byl ustanoven Maastrichtskou smlouvou, finanční prostředky jsou určeny na rozvoj rozvojových států. Dotují se z něj projekty na rozvoj dopravy v podobě transevropských sítí, na ochranu životního prostředí, využívání energie z obnovitelných zdrojů a podporuje projekty v rámci udržitelného rozvoje. Společně s ERDF se podílí na investičních projektech. (Ministerstvo pro místní rozvoj, © 2015)
- **Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova (EAFRD)**- jak již bylo zmíněno, tento fond patří mezi nástroje společné zemědělské politiky EU. Finanční prostředky z tohoto fondu putují na zlepšení konkurenceschopnosti zemědělských podniků v rámci rozvoje zemědělství a lesnictví. Klade důraz na ochranu životního prostředí, zachování krajiny a zvýšení úrovně života na venkově.
- **Evropský námořní a rybářský fond (EMFF)**- fond, který je využíván jako nástroj společné rybářské politiky EU na podporu rybolovu. Financuje projekty zajišťující ochranu životního prostředí, vyšší konkurenceschopnost podniků, inovace zpracovatelského průmyslu, výstavba a likvidace lodí, zvýšení úrovně akvakultury atd.

Ostatní fondy

Jako další finanční nástroj řízený Evropskou komisí, se nazývá **Fond solidarity EU**. Vznikl hlavně z důvodů podpory členských zemí EU, ležících ve střední Evropě, které utrpěli v roce 2002 velké ztráty z tehdejších záplav. Tento fond v dnešní době slouží pro všechny členské země Evropské unie, které utrpěli vysoké škody (špatné podmínky pro život občanů, nízká úroveň ŽP nebo ekonomiky) působením přírodních katastrof. (Evropská unie, © 2014)

Evropský fond pro přizpůsobení se globalizaci (EFG)- tento fond je jen pro členy EU, dotace putují do míst, kde se vyskytuje velký počet osob propuštěných najednou v daném sektoru nebo působí jako pomoc zaměstnancům, kteří jsou propuštěni v rámci dopadu globalizace. (Ministerstvo pro místní rozvoj, © 2015)

4 DOTACE A TRANSFERY V ČR

Peková (2011, str. 129) definuje **transfery** jako dotace ze státního rozpočtu financující rozpočty územních samosprávných celků a jiné subjekty. Jedná se o dotace představující výdaje státního rozpočtu jako běžné (provozní) výdaje a kapitálové (investiční) výdaje, které zajišťují investice do veřejného sektoru.

Provazníková (2009, str. 147) popisuje jiný způsob rozdělování dotací územně samosprávným celkům. **1) nárokové dotace**- obce a kraje na ně mají zákonný nárok a přijímají je bez žádosti (i za situace, kdy nebude plněn plán státního rozpočtu), **2) nenárokové dotace**- o tyto dotace si musí obce nebo kraje žádat, ale musí při tom splnit stanovená kritéria. **3) mimořádné dotace**- jsou financovány z rezerv státního rozpočtu, o kterém rozhoduje vláda zmocněná rozhodnutím Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR. Vznikají na základě potřeby obcí a krajů a jsou poskytovány během roku. Dalšími finančními výpomocemi mohou být nenárokové dotace z rozpočtových kapitol některých ministerstev, ale také dotace z EU.

Peková (2011, str. 129-133) popisuje dva nejrozsáhlejší typy dotací z transferů financované ze státního rozpočtu. Jedná se o dotace *neúčelové* a *účelové*.

- **Neúčelové dotace** – jsou dotace všeobecné, u kterých není znám účel financování, kdy si orgány územní samosprávy mohou rozhodnout o způsobu jejich použití. Díky nim jsou tak posilovány pravomoci těchto orgánů a zvyšuje se jejich odpovědnost. Mezi tyto dotace Peková zahrnuje blokové dotace, u kterých je nutné znát účel jejich použití, ale při zúčtování není jejich kontrola, tak přísně nastavena. Tento typ dotací je rozdělován územně samosprávným celkům na základě kritérií, kterými například jsou demografické ukazatele, počet obydlí, průměrný příjem obyvatel nebo rozloha daného území.
- **Účelové dotace** – neboli specifické dotace, jejichž účel využití je přesně stanoven. Jejich účetní kontrola je velmi přísná a daná obec nebo kraj musí prokázat, na co byly dané peněžní částky využity. Mohou být poskytovány jako podmíněné dotace nebo dotace nepodmíněné. U *podmíněných dotací* závisí na míře financování nákladů plánované investice. Dělí se na rovnocenné, kdy ze státního rozpočtu jdou dotace na polovinu nákladů dané investice a druhou polovinu hradí obec či kraj, nebo nerovnocenné dotace, u kterého závisí na míře financování nákladů příjemce tedy územní samosprávy. Stát v tomto případě určuje pevně stanovenou peněžní částku. *Nepodmíněné dotace*- jsou dány přesně stanovenou výší dotace bez podmínky spoluúčasti financování nákladů nové investice příjemcem.

4.1 Druhy dotací financující zemědělství ČR

Na podporu zemědělských aktivit byla zřízena **Agrární komora České republiky**, která je nevládní organizací zastupující zájmy zemědělců, lesníků, potravinářů, včelařů apod. Momentálně hraje největší roli v rámci rozvoje venkova. (Agrocr.cz, © 2010 - 2011)

Ze státního rozpočtu putují finanční prostředky v podobě kvalifikovaného transferu na podporu zemědělství v rámci Státního zemědělského intervenčního fondu a Podpůrného a garančního zemědělského a lesnického fondu.

- 1) **Státní zemědělský intervenční fond (SZIF)**- jedná se o právnickou osobu, která je platebním zprostředkovatelem finančních podpor putujících z fondů Evropské unie. Tyto peněžní prostředky v programovém období 2007-2013 byly na podporu společné zemědělské politiky financovány *Evropským zemědělským záručním fondem*- v rámci tohoto fondu administruje a kontroluje společnou organizaci trhu, intervenční opatření, přímé platby (jednotná platba na plochu) a další administrace jakými jsou např.: licence, záruky, národní značky kvalitních potravin KLASA apod., *Evropským zemědělským fondem pro rozvoj venkova*- v rámci Osy I – Osy IV. Dále také financuje technickou pomoc, *Evropským rybářským fondem*- financování rozvoje rybolovu.

Tyto fondy budou financovat zemědělskou oblast i v programovém období 2014-2020, ale změnil se program rozvoje venkova, který je nahrazen Horizontálním plánem rozvoje venkova a Operačním programem rozvoje venkova a multifunkčním zemědělstvím. (Státní zemědělský intervenční fond, © 2013)

- 2) **Podpůrný a garanční zemědělský a lesnický fond (PGRLF)**- vznikl v roce 1994, jeho hlavní cíl tvoří převody finančních prostředků konkrétnímu příjemci (zemědělcům, lesníkům, potravinářům) ze státního rozpočtu. Tento fond vytváří programy, které financují podnikatele s nedostatkem financí na provoz, ale i na investice. Tyto programy jsou např.: Zemědělec, Služby apod. (Peková, Pilný a Jetmar, 2008, str. 624)

II. PRAKTICKÁ ČÁST

5 CHARAKTERISTIKA ZEMĚDĚLSTVÍ MAS HORŇÁCKO A OSTROŽSKO

Jak bylo již řečeno v teoretické části této práce, zemědělství představuje neoddělitelnou součást venkovského prostoru. Tudíž je důležitým aspektem i pro MAS Horňácko a Ostrožsko, které spadá jednak do oblastí venkovského regionu, ale také se potýká s problémy řešenými v rámci Společné zemědělské politiky EU, jejichž východiska vyplývají z poskytování finančních prostředků z fondů EU v rámci trvale udržitelného rozvoje a zlepšení života obyvatel tohoto regionu.

5.1 Charakteristika MAS Horňácko a Ostrožsko

Území MAS Horňácko a Ostrožsko se skládá ze dvou mikroregionů Horňácko a Ostrožsko, součástí je i město Kunovice, které mezi tyto mikroregiony nespadá. Celková rozloha místní akční skupiny je 328,77 m² a je součástí Jihomoravského a Zlínského kraje. Celkový počet obyvatel toho regionu k 31. 12. 2013 je 42 508 obyvatel.

Do tohoto území spadají 2 obce s rozšířenou působností (Veselí nad Moravou a Uherské Hradiště), 4 obce s pověřeným úřadem (Velká nad Veličkou, Veselí nad Moravou, Uherský Ostroh a Uherské Hradiště) a je tvořen 18 obcemi, které spadají do okresu Hodonín (Hrubá Vrbka, Javorník, Kuželov, Lipov, Louka, Malá Vrbka, Nová Lhota, Suchov, Velká nad Veličkou, Veselí nad Moravou) a do okresu Uherské Hradiště (Blatnice pod Svatým Antonínkem, Blatnička, Boršice u Blatnice, Hluk, Kunovice, Ostrožská Lhota, Ostrožská Nová Ves, Uherský Ostroh). (ČSU, © 2015)

Dle Ministerstva pro místní rozvoj (© 2014) leží tento region v oblasti Moravského Slovácka, které vytváří atraktivní lokalitu nejen pro turismus, ale i pro život obyvatel. Území je jedinečné společnou historií, kulturou, lidovými tradicemi a to především krojem, uměním, tancem apod. Mikroregion Horňácko spadá do přírodní krajinné oblasti Bílých Karpat, která je součástí přírodních památek UNESCO.

5.2 Zemědělství na území MAS Horňácko a Ostrožsko

Zemědělství představuje nedílnou součást venkova. Slouží jednak pro obživu populace prostřednictvím rostlinné a živočišné produkce, ale také dává možnost zaměstnání venkovskému obyvatelstvu i v odlehlých oblastech. V poslední době se však promítá do programu rozvoje venkova spíše po stránce mimoprodukční. Evropská unie se snaží podporovat mla-

dé zemědělce, také klade velký důraz na ekologické zemědělství a snaží se vytvořit atraktivní prostředí pro návštěvníky a obyvatele, např. v podobě agroturistiky.

5.2.1 Lokalizační faktory zemědělství MAS Hornácko a Ostrožsko

Místní akční skupina Hornácko a Ostrožsko se vyznačuje jako krajina s rozmanitým reliéfem. Od severozápadu je tvořena nížinami, postupným vzrůstem reliéfu se zvedá do nadmořské výšky 970 m. n. m., kde leží nejvyšší bod Bílých Karpat, kterým je Velká Javořina. Toto pohoří tvoří jižní a jihovýchodní část tohoto regionu, západní částí je Dolnomoravský úval s Vídeňskou pánví. Geologickou strukturu tvoří štěrky, písky a spraše. Největší podíl štěrkopísku mají jezera kolem Uherského Ostrohu a Ostrožské Nové Vsi. Jihovýchod a západní část jsou naopak typické karpatským flyšem. Tato oblast trpí značnými větrnými a vodními erozemi půdy. Vodní eroze se vyskytují ve východní části, větrné obklopují část západní. Jsou způsobeny jednak neekologickou a intenzivní produkcí zemědělství, tak přírodními podmínkami.

Půda MAS Hornácko a Ostrožsko patří mezi jednu z nejúrodnějších půd v České republice. Vyskytují se zde především černozemě, občas i hnědozemě. Ve vyšších nadmořských výškách najdeme především podzolové půdy a lesní půdy. Ojedinelé jsou i nivní půdy, které najdeme kolem řeky Moravy. (Česká geologická služba, © 2015)

- **Klimatické podmínky**

Dle Českého hydrometeorologického ústavu (© 2015) se Hornácko a Ostrožsko řadí mezi nejteplejší a nejsušší oblasti v České republice, průměrná letní teplota je 18-20°C, naopak zimní je v rozmezí od -2-3°C. Roční průměrný úhrn srážek je v rozsahu 500-700 mm. Teplota vzduchu je do velké míry ovlivňována nadmořskou výškou, proto okolí Velké Javořiny řadíme mezi klimaticky chladné oblasti. Pohoří Bílých Karpat je typické severovýchodním prouděním vzduchu, které je v letním období intenzivnější. V nížinách převažuje teplejší jižní proud vzduchu.

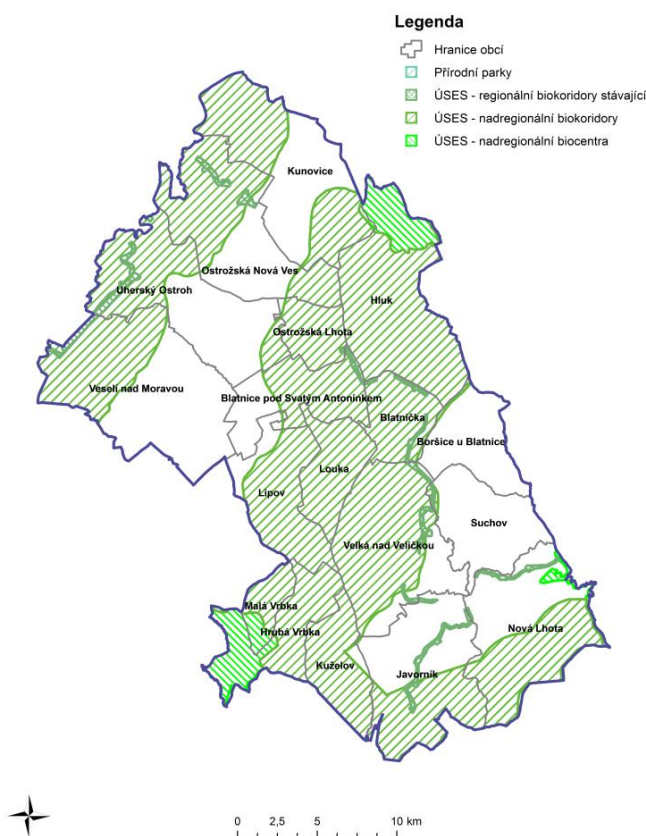
Největším vodním tokem v tomto regionu je řeka Morava, která je velmi důležitým zdrojem pro zemědělství. Ale představuje rizika záplav, především v období jara a léta. Dalším významným vodním tokem je řeka Velička. Ostatní říčky mají jen lokální charakter. Horní část řek během roku často kolísá. S nedostatkem podzemních vod se setkávají oblasti s vyšší nadmořskou výškou, naopak dobré podmínky jsou v nížinách kolem řeky Moravy a Veličky. V tomto regionu existuje i zásobárna minerálních vod v Ostrožské Nové Vsi.

Obce se snaží vyřešit problém značného znečištění řek. Často se setkávají i s problémem sucha, které v tomto regionu převládá. (Povodí Moravy, © 2010–2015)

- **Chráněné krajinné oblasti**

Podle AOPK ČR (© 2015) je MAS Hornácko a Ostrožsko typická velkým počtem malých zvláště chráněných území, ale také evropských lokalit spadajících do programu NATURA 2000.

Nejvýznamnější je již zmíněná CHKO Bílé Karpaty, do které je zahrnuto 9 obcí z oblasti Hornácka mimo obec Louka. Dále se zde vyskytují Národní přírodní rezervace (NPR), přírodní památky (PP), apod. Na níže uvedeném Obrázku 1 jsou označena chráněná území.

Obrázek 1 Přehled chráněných oblastí MAS Hornácko a Ostrožsko, 2015 (ArcČR® 500, 2015)

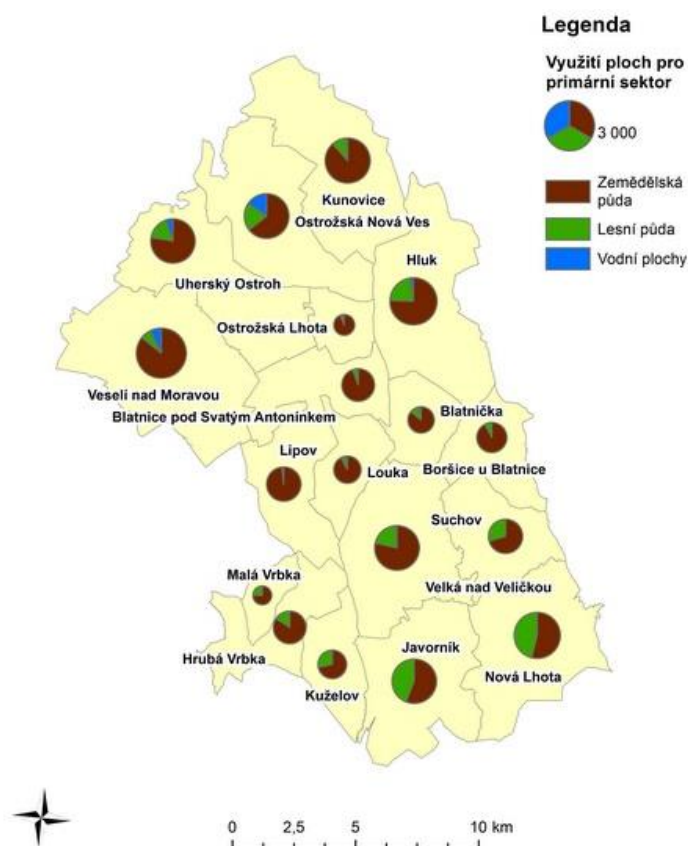
Mezi nejznámější se řadí PR Machová (Javorník), NPR Jazevčí (Javorník, Nová Lhota), NPR Pořážky (Nová Lhota), NPR Zahrady pod Hájem (Velká nad Veličkou), NPR Čertoryje (Hrubá Vrbka), PR Háj u Louky (Louka), PP Lázeňský Mokřad (Ostrožská Nová Ves), PP Pod Husí Horou (Hluk), PP Strečkův kopec (Blatnice pod Sv. Antonínkem). (AOPK ČR, © 2015)

5.3 Charakteristika zemědělství MAS Hornácko a Ostrožsko

Pro MAS Hornácko a Ostrožsko je zemědělství nejen významným hospodářským odvětvím, které vytváří část místní ekonomiky a trh práce, ale především má jeho působení vliv na krajinu. Tento region je tvořen dvěma různorodými oblastmi, a to nížinným úrodným Ostrožskem a odlehlejším hornatým Hornáckem.

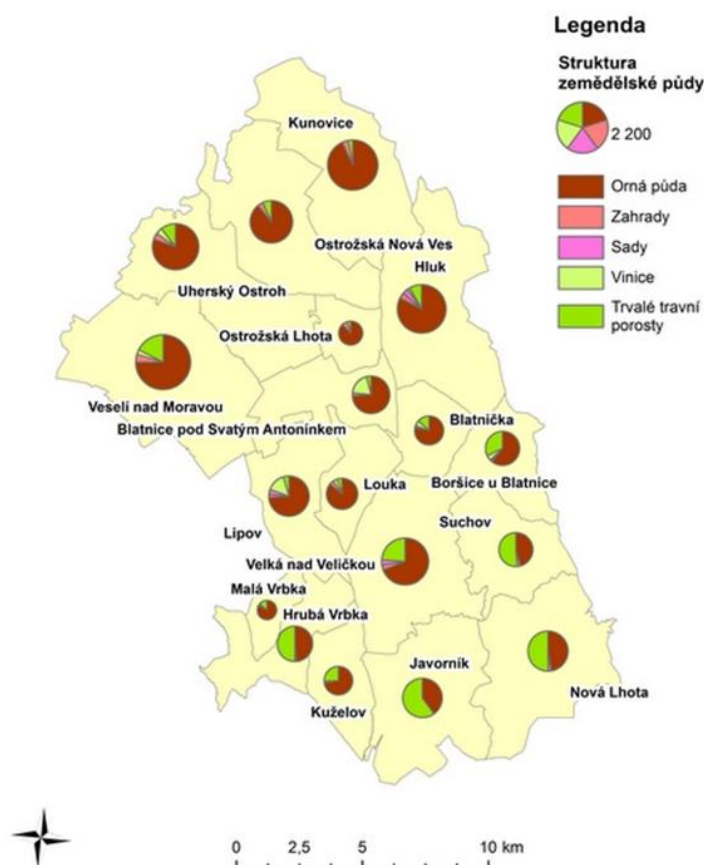
5.3.1 Využití území z pohledu zemědělství na území MAS Hornácko a Ostrožsko

Dle ČSÚ (© 2015) je MAS Hornácko a Ostrožsko celkově rozloženo na 32 897 hektarech. Z toho dvě třetiny tvoří orná půda. Tyto oblasti se řadí v ČR mezi nejúrodnější. Lesní plochy tvoří necelou jednu třetinu celkové rozlohy půdy. Vyskytují se především na Hornácku a skládají se obvykle z listnatých lesů. Důležitou půdní strukturu tvoří i trvale travní porosty. Vodní plochy tvoří zbylou část celkové rozlohy půdy, nejvýznamnějšími jsou řeky Morava s vodním koridorem Bařův kanál a Velička, místní rybníky a ostrožská jezera. Následující 2 mapy (tj. Obrázek 2, Obrázek 3) byly vytvořeny na základě dat získaných na ČSÚ (© 2015) a byly vytvořeny pomocí softwaru

Obrázek 2 Využití ploch pro primární sektor na Hornácku a Ostrožsku v ha (ČSÚ, © 2015)

Výše uvedený Obrázek 2 zobrazuje využití ploch pro primární sektor na území MAS Horňácko a Ostrožsko v hektarech. Největší podíl z celkové rozlohy půd má zemědělská půda. Ve všech obcích, které tvoří tento region, podíl zemědělské půdy převyšuje minimálně polovinou celkového rozložení půdy. S přibývajícím nadmořskou výškou ubývá zemědělská půda a přibývá počet lesů. Je to především z důvodu hornatého reliéfu, ale také omezením využívání půdy v CHKO Bílé Karpaty. Nejméně zemědělské půdy nalezneme v obci Nová Lhota a Javorník. Dále také na Suchově a Kuželově. Vodní plochy jsou v této oblasti velmi důležité, ale vyskytují se zde poměrně ojediněle. Nejvíce vodních ploch je v Ostrožské Nové Vsi a Uherském Ostrohu, kde jsou již zmíněná jezera se zásobárnou minerálních látek.

Obrázek 3 Struktura zemědělské půdy Horňácka a Ostrožska v ha (ČSÚ, © 2015)

Na výše uvedeném Obrázku 3 lze vidět strukturu zemědělské půdy v jednotlivých obcích v poměru na jeden hektar. Zde se viditelně promítá přechod z nížinných oblastí do oblastí s vyšší nadmořskou výškou. Lze pozorovat i omezení CHKO, kde převládají trvale travní porosty. V nížinném Ostrožsku tedy převládá orná půda, která tvoří v obcích minimálně 75

% podílu z celkového počtu zemědělské půdy. Největší zastoupení je v obcích Kunovice, Ostrožské Nové Vsi a Ostrožské Lhotě.

Na Hornácku v nížinných oblastech také převládá orná půda z více jak 75 % a to především v obci Louka, Malá Vrbka a Kuželov. S méně jak 50 % podílu orné půdy mají obce Javorník, Nová Lhota, Suchov a Hrubá Vrbka, kde převládají trvale travní porosty.

Hornácko a Ostrožsko je proslulé pěstováním vinné révy, největší podíl vinic se vyskytuje v obcích Lipov a Blatnice pod Svatým Antonínkem. V obcích Kunovice, Uherský Ostroh, Veselí nad Moravou, Louka, Blatnička a Boršice u Blatnice se vyskytují vinice, ale v omezené míře. Sady se vyskytují ve větším množství pouze v obcích Hluk, Lipov a Velká nad Veličkou, v obcích Javorník a Nová Lhota se nevyskytují vůbec.

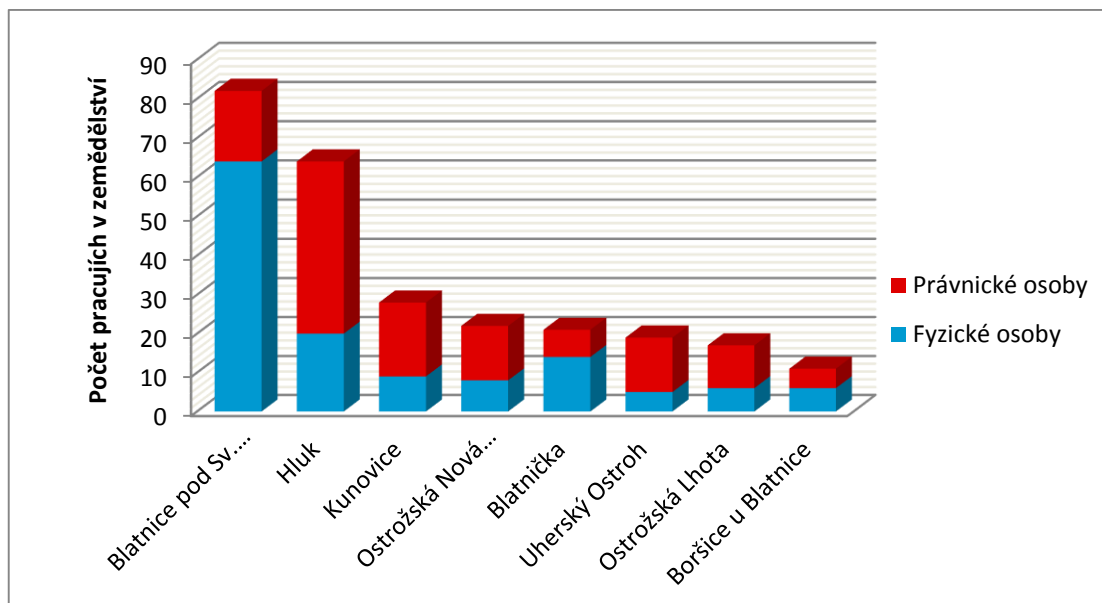
Zahrady naopak najdeme ve všech obcích, největší podíl mají obce Veselí nad Moravou, Uherský Ostroh, Kunovice, Velká nad Veličkou a Ostrožská Nová Ves. V tomto regionu nejsou dobré podmínky pro pěstování chmele, proto se zde nevyskytují žádné chmelnice.

5.3.2 Charakteristika zemědělství Ostrožska

Ostrožsko je, díky řece Moravě a struktuře georeliéfu, tvořeno úrodnými nížinami. Převládá zde pěstování pšenice, ječmenu, máku, cukrovky a kukuřice. Pro chovaný dobytek slouží jako krmivo především kukuřice a vojtěška. Typickým je pro tuto oblast pěstování vinné révy, okurky, cibule, zelí, červené řepy a různého ovoce. Významný je i chov skotu a prasat.

V porovnání s rokem 1989 poklesla produkce plodin sloužících jako krmivo, ale zvýšila se produkce obilovin a máku. Po tomto roce byly dále zefektivněny chovy zvířat. Jejich počet rapidně klesl, ale zvýšila se produktivita práce. V dnešní době je v rámci poskytnutých dotací z EU, ale také z ČR financována modernizace zemědělských podniků. Finanční prostředky byly především vynaložené na modernizaci zemědělské techniky, kterou tvoří zemědělské stroje, mechanizace rostlinné výroby a mechanizace sklizně. Dále prošli modernizací technologie výkrmu, dojírny a výroba krmiv. (MAS Hornácko a Ostrožsko, © 2012)

Níže uvedený Graf 2 znázorňuje strukturu subjektů pracujících v zemědělském sektoru, jejichž součet tvoří celkový počet pracujících v mikroregionu Ostrožsko. Největší podíl představuje Blatnice pod Sv. Antonínkem, kde převyšuje počet podnikajících fyzických osob v zemědělství, které tvoří většinou místní hospodařící vinaři. Druhé největší zastoupení je v obci Hluk, ostatní obce se vyskytují mezi hranicí 10-25 pracujících.

Graf 2 Struktura subjektů pracujících v zemědělském sektoru na území Ostrožska v roce 2014 (ČSU, © 2015)

5.3.3 Charakteristika zemědělství Horňácka

Dle MAS Horňácko a Ostrožsko (© 2012) je oblast Horňácka značně odlišná od Ostrožska, přestože sousedí vedle sebe. Nachází se v poměrně odlehlém území s relativně nízkou dopravní a technickou infrastrukturou. Zemědělství je zde ovlivňováno fyzicko-geografickými faktory, jako jsou svažitost půdy a klima.

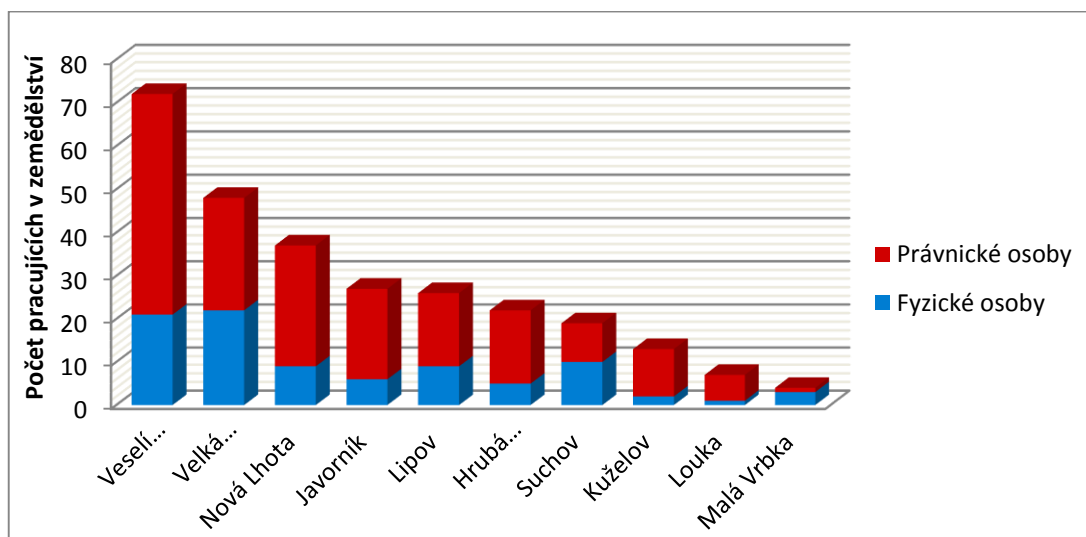
Po roce 1989 na zdejší zemědělství působily také socioekonomické faktory, které měli za následek značné změny v produktové politice. Změnila se struktura zemědělských podniků a přístup k zachování krajiny. V tomto období rapidně kleslo pěstování obilovin, díky čemuž upadala konkurenceschopnost zemědělských podniků. Začal se prohlubovat důraz na pěstování trvalých travních porostů, která měla sloužit jako krmivo pro zemědělská zvířata a měla zachovávat krajinou sféru.

V dnešní době jsou zemědělské podniky, ležící na tomto území, značně omezovány skutečností, že všechny obce kromě Louky leží v CHKO Bílé Karpaty, díky čemu se výrazně snížil počet ploch, sloužících pro zemědělskou produkci. V nížinných oblastech Horňácka se pěstují především obiloviny, jako jsou ječmen, pšenice, vojtěška, kukuřice, slunečnice a tritikále (obilovina vzniklá křížením ječmene a žita). Ve vyšších polohách se dřívější pěstování brambor, cukrovky a máku značně omezilo, díky častým změnám a sesuvům půdy. Velmi populární je zde pěstování vína.

Místní zemědělci, v oblastech s vyšší nadmořskou výškou, vidí budoucnost v pěstování energetických plodin. Problémem však je velmi nízká nynější poptávka po těchto produktech a nedostatek technologií a strojů potřebných na tuto produkci. Dalším negativem je vybavení zemědělských podniků, často dochází kvůli poruchám k zpoždění zemědělských prací. Tyto problémy vyplývají ze SWOT analýzy MAS Horňácko a Ostrožsko (© 2012), na jejímž základě byla vypracována strategie rozvoje této místní akční skupiny.

Důležitost pro tento region vytváří živočišná výroba. Ve vyšších polohách jsou to především hovězí dobytek, ovce, koně a jatečná telata. Dojné krávy najdeme v nížinných oblastech. Problémem živočišné produkce je především nedostatečná možnost a finance pro výstavbu nových budov pro ustájení zvířat. Dalším problémem je chov ovcí, není zde dostatečná poptávka po vlně, která se zpracovává přímo v regionu. Chybí zde také technologie na výrobu a zpracování ovčího sýra. Pro rozvoj obcí bylo problematické rozdělení půdy, které se v rámci pozemkových úprav realizuje.

Pro Horňácko je také typické lesnictví, které je ovlivňováno reliéfem, složením půdy, klimatem a výskytem CHKO Bílé Karpaty. Stále zvyšující se poptávka po palivovém dříví má za následek potřebu zvýšení kapacity na výrobu. Problémem je také rychlost přeměny subjektů na zavádějící se nové technologie. Díky nedostatečným financím jsou tyto přeměny pomalé. (MAS Horňácko a Ostrožsko, © 2012)

Graf 3 Struktura subjektů pracujících v agrárním sektoru na území Horňácka v roce 2014 (ČSU, © 2015)

Výše uvedený Graf 3 popisuje strukturu subjektů pracujících v zemědělském sektoru, jejichž součet vyjadřuje celkový počet zaměstnanců v zemědělství v dané obci mikroregionu Hornácko.

Největší podíl pracujících v zemědělství je v obci Veselí nad Moravou, kde 2/3 subjektů tvoří právnické osoby. Naopak nejmenší podíl má obec Malá Vrbka, kde pracují pouze 4 zemědělské subjekty. Je to dáno tím, že v této obci žije pouze 182 obyvatel.

5.3.4 Problémové oblasti MAS Hornácko a Ostrožsko

Ministerstvo pro místní rozvoj (© 2014) řadí mezi problémové oblasti především Hornácko, díky svému perifernímu postavení. Hlavním problémem je nezaměstnanost, která celkově na území MAS činí 14,6 %. Z toho je na Hornácku 18,4 % a v Ostrožsku 13,6 % nezaměstnaných osob. S tím spojená je také migrace obyvatelstva za prací do měst, která se dotýká především Hornácka. Důsledkem toho je špatná úroveň pracovního trhu.

Je zde také nízká úroveň kvalifikace obyvatel a nedostatek mladých zemědělských podnikatelů. Problémem je dále nedostatek ploch na výstavbu nových domů v obcích, což je způsobeno přemírou starých neobydlených domů, které nejsou na prodej nebo jsou velmi předražené. Naproti tomu jsou v minimálně polovině obcí nevyužité stavby pro podnikání. Tyto informace byly získány konzultacemi se starostmi jednotlivých obcí na území MAS Hornácko a Ostrožsko.

Na základě výsledků SWOT analýzy, Strategie rozvoje MAS Hornácko a Ostrožsko vydané Ministerstvem pro místní rozvoj (© 2014), jsou za problematické označeny také půdní eroze a časté záplavy. Kvalita životního prostředí je zde různorodá, problém se vyskytuje v silném znečištění řek, ovzduší apod. Špatná je i spolupráce mezi jednotlivými subjekty.

V rámci konzultací se zástupci zemědělských subjektů byly získány informace týkající se problémů v zemědělství. Jedná se především o nedostatek financí na využití nových technologií a strojů, tak aby se zemědělské podniky staly konkurenceschopné vůči jiným firmám. Na druhou stranu je tento region tvořen bohatou kulturou a folklórními tradicemi, přírodními památkami, vinařstvím, sportovním vyžitím pro řadu turistů jako jsou cyklostezky, běžkařské stezky, ale i pěší stezky. V poslední době se zde začíná rozvíjet agroturistika. (Ministerstvo pro místní rozvoj, © 2014)

5.3.5 Budoucnost zemědělství na území MAS Hornácko a Ostrožsko

Podle Ministerstva pro místní rozvoj (© 2014) by měly vyplývat změny týkající se programového období 2014-2020 na území MAS Hornácko a Ostrožsko z Programu rozvoje venkova a měly by být především zaměřeny na problémové oblasti. Z hlediska zemědělství jde především o rozvoj drobného podnikání a konkurenceschopnosti. Ostrožsko a Hornácko je spjato se zemědělstvím už z historie. Jedná se především o vinařství spojeným s různými oslavami, poutěmi a slavnostmi, se kterými je také propojena výroba domácích produktů, jako jsou například uzeniny, výroba domácích koláčků a hlavně „slivovice“. Program rozvoje by se měl zaměřit na prohloubení výroby a následného prodeje domácích či ekologických produktů.

Zemědělci žijící na území MAS Hornácko a Ostrožsko nemají dobré podmínky k podnikání. Jedná se o nedostatečnou znalost možností čerpání finančních prostředků plynoucích z EU, díky čemu nemají dostatečné předpoklady pro prodej a distribuci produktů. Tyto problémy jsou dány hlavně špatnou informovaností o příležitostech, jež Evropská unie nabízí. Řešením by bylo v rámci MAS či každé obce se sídlem na tomto území prohloubit rozvíjení v podobě edukace mladých nebo začínajících zemědělců. Otázkou však je kolik subjektů by mělo o tuto edukaci zájem. Proto by se v rámci rozvoje venkova měli o tuto skutečnost zajímat zástupci obce či MAS.

Dalším hlavním bodem podpory je ekologické zemědělství, které ovlivňuje tvárnost a údržbu krajiny, biodiverzitu, kvalitu půdy, snížení rizika erozí půdy, snížení znečištění místních vodních toků, ale také možnost zmírnit následné klimatické změny.

Cíl zaměřený na zvýšení konkurenceschopnosti místních zemědělských podniků spočívá ve zlepšení a zavedení nových technologií, nákup strojů potřebných pro výrobu a zpracování produktů a jejich podpora na trhu a modernizace objektů. Ale také koncentrace na nezemědělské produkty menších řemeslných živnostníků a služeb.

Rozvíjeny budou i podmínky pro podnikání jako jsou poradenské služby, odborné vzdělávání a podpora spolupráce mezi jednotlivými subjekty. Program rozvoje venkova bude financovat především zlepšení využívání zemědělských a lesních půd, s čím je spojeno udržování krajiny (ozelenění krajiny kolem cest, více výsadby zeleně v obcích). Zavedení protipovodňových opatření, zamezení půdních erozí především zavedením větrolamů, a zadržování vody v půdě. (Ministerstvo pro místní rozvoj, © 2014)

6 HODNOCENÍ FINANČNÍ PODPORY ZEMĚDĚLSTVÍ NA ÚZEMÍ MAS HORŇÁCKO A OSTROŽSKO V LETECH 2007-2013

Hlavním úkolem praktické části této bakalářské práce je analyzovat a zhodnotit poskytnuté finanční prostředky plynoucí z Evropské unie a z fondů ČR ekonomickým subjektům, jako jsou fyzické a právnické osoby podnikající v zemědělství na území MAS Horňácko a Ostrožsko. Toto hodnocení bylo zaměřené na programovací období 2007 – 2013.

Data pro roky 2007 – 2012 byly získány z veřejného registru příjemců dotací z portálu Ministerstva zemědělství. Dotace z roku 2013 byly zjištěny z veřejného seznamu příjemců dotací ze Státního zemědělského intervenčního fondu. Portály se skládají ze základních údajů fyzických a právnických osob, jako jsou IČO, adresa a celkový počet dotací. Dále jsou zde uvedeny všechny poskytnuté dotace přijaté těmito subjekty v průběhu let, u kterých je částka, ale také opatření, na které byly tyto dotace poskytnuty.

Jednotlivé fyzické a právnické osoby byly rozděleny podle sídel do jednotlivých obcí na území MAS Horňácko a Ostrožsko. Cílem bylo tyto údaje roztřídit do jednotlivých opatření a zjistit z jakých fondů byly tyto dotace poskytnuty.

Částky plynoucí z jednotlivých opatření byly sečteny za jednotlivé právnické a fyzické osoby. A následně byly sečteny i za obec, ve které mají PO a FO své sídlo nebo adresu provozování podnikatelské činnosti.

Analýza probíhala ve 3 fázích. Nejprve byly porovnávány dotace poskytnuté z ČR a z EU z celkového počtu přijatých dotací za jednotlivé obce. Ve druhé fázi byly srovnány jednotlivé opatření z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (EAFRD). A to především Agroenvironmentální opatření, NATURA 2000, opatření Program rozvoje venkova a LFA neboli méně příznivé oblasti. Třetí fází bylo porovnání dotací plynoucích z Evropského zemědělského záručního fondu (EZZF), který byl rozdělen na Přímé platby a platby v rámci SOT (Společná organizace trhu).

Jednotlivé získané výsledky analýzy byly znázorněny na mapách, které byly vytvořeny v geografickém informačním systému ArcGIS (ArcČR® 500, 2015) pro jednotlivé obce na území MAS Horňácko a Ostrožsko.

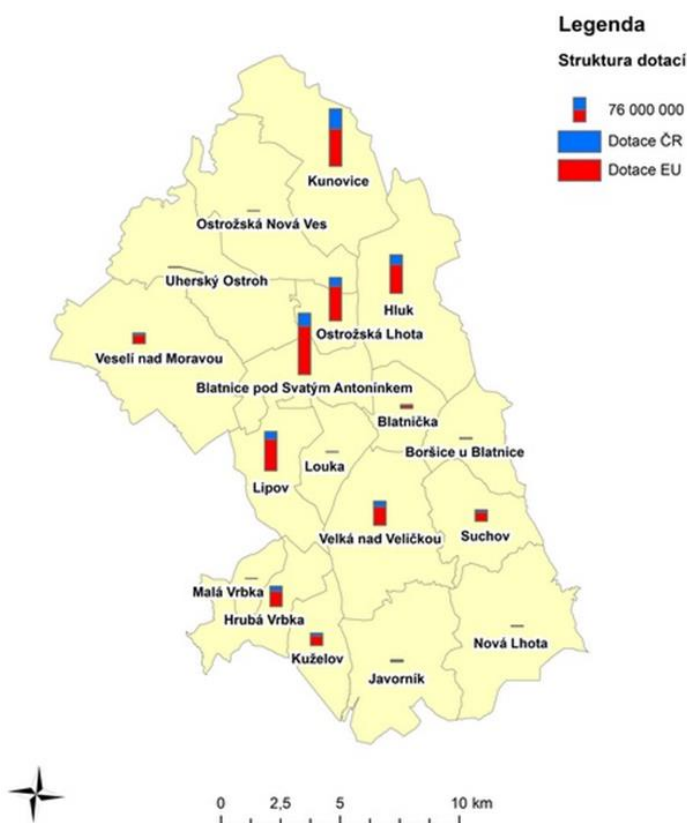
Dalším úkolem bylo porovnat rozpětí příjmů dotací, vybraných subjektů podle stanoveného kritéria. A to pomocí výpočtu variačního koeficientu, jehož výsledné hodnoty byly promítnuty graficky a následně i objasněny.

6.1 Hodnocení příjemců dotací

Hodnocení probíhalo u jednotlivých fyzických a právnických osob ze všech 18 obcí se sídlem na území MAS Horňácko a Ostrožsko. Celkový počet analyzovaných subjektů v zemědělském sektoru byl 83. Z toho 44 subjektů z Horňácka, které tvoří 29 právnických osob a 15 fyzických osob. A 39 subjektů z Ostrožska, jenž se skládá z 29 právnických a 10 fyzických osob.

6.1.1 Hodnocení struktury přijatých dotací z fondů EU a ČR

První fáze evaluace je zaměřena na hodnocení celkového počtu dotací. Porovnávají se přijaté dotace z fondů Evropské unie s dotacemi poskytnutými fondy ČR. Nejprve byly jednotlivé finanční prostředky rozříděny do jednotlivých opatření plynoucí z ČR a poté z fondů EU. Následně byl proveden jejich součet a dále byly zaznamenány do Obrázku 4 uvedeného níže, který byl vytvořen pomocí databáze ArcČR® 500 (2015). A základní data byla poskytnuta na zmíněných portálech MZe a SZIF. (MZe, © 2009-2015; SZIF, © 2013)

Obrázek 4 Struktura přijatých dotací v letech 2007-2013 z fondů EU a ČR na území MAS Horňácko a Ostrožsko v Kč (MZe, © 2009-2015; SZIF, © 2013)

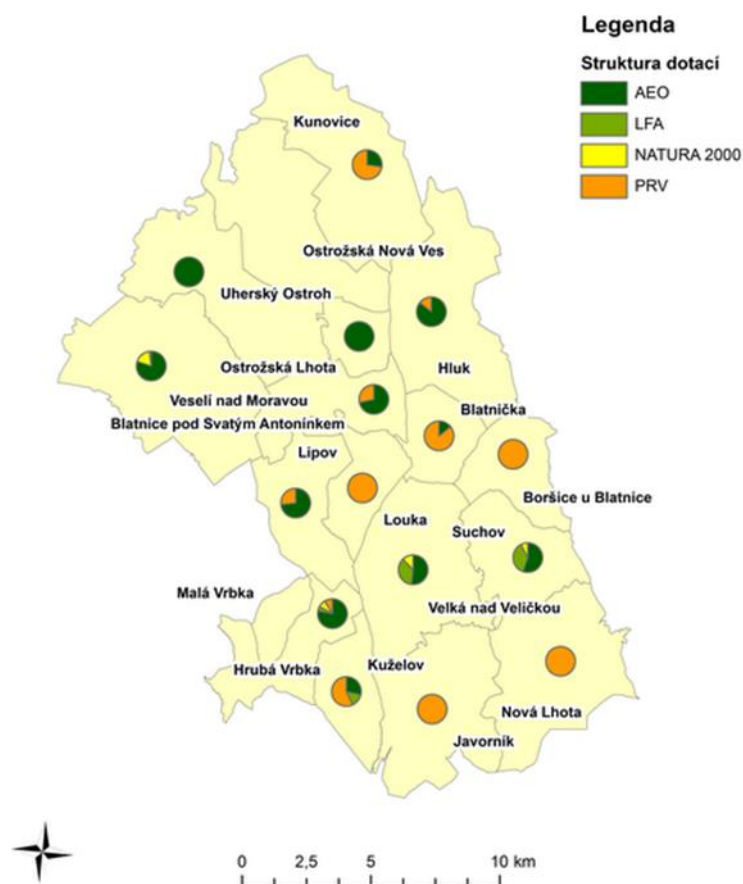
Obrázek 4 zobrazuje *strukturu dotací v korunách*, z níž pozorujeme, že více jak 60 % dotací ve všech obcích plyne z fondů Evropské unie, které jsou dofinancovávány dotacemi z České republiky. Celkový počet dotací připadající obcím na území MAS Hornácko a Ostrožsko byl 1 017 000 tisíc Kč. Nejvíce **dotací z EU** putovalo obci Blatnice pod Svatým Antonínkem, jejichž hodnota dosahovala necelých 152 000 tisíc Kč. Druhou nejvíce financovanou obcí z fondů EU byla obec Kunovice v hodnotě dotací přes 116 000 tisíc Kč. Třetí dotovanou obcí byla Ostrožská Lhota, financována více než 107 000 tisíc Kč. Méně jak 100 000 tisíc Kč připadlo obcím Lipov a Hluk. Kolem 55 000 tisíc Kč získala obec Velká nad Veličkou. Obce Suchov a Veselí nad Moravou obdržely dotace v hodnotě cca 27 000 tisíc Kč. Ostatní obce se pohybovaly v rozmezí do 8 000 tisíc Kč. Nejméně dotací plynoucích z EU připadlo obci Ostrožská Nová Ves (7 200 Kč) a obci Malá Vrbka (38 000 Kč). Z čehož plyne, že nejvíce dotované obce leží v úrodnějších nížinách. Do periferních oblastí, především do obce Javorník a Nová Lhota, které leží nejbližší hranicím se Slovenskem, se dotace v takové míře nedostávají. Tyto zmíněné obce byly dotovány především z opatření PRV, které bylo zaměřeno na obnovu a rozvoj vesnic, služeb a cestovního ruchu.

Nejvíce **dotací z ČR** dostaly obce Kunovice (cca 62 670 tisíc) a Blatnice pod Svatým Antonínkem (cca 40 304 tisíc Kč). V rozmezí mezi 20 000 – 30 000 tisíci Kč se pohybují obce Hluk, Lipov a Ostrožská Lhota. 17 000 tisíci Kč dofinancovala Česká republika obec Velkou nad Veličkou. Ostatní obce byly zafinancovány méně jak 8 000 tisíc Kč. Nejméně připadlo obcím Louka (176 tisíc Kč) a Ostrožská Nová Ves (267 tisíc Kč). Ostrožská Nová Ves sice leží v úrodné nížinné oblasti u řeky Moravy, ale je tu nedostatek subjektů, kteří by žádali o dotace. V letech 2007-2013 zde žádali o dotaci pouze 2 subjekty. V obci Louka žádala o dotaci pouze 1 právnická osoba.

Z mapy velmi dobře vyplývají nejvíce dotované obce jak z EU, tak z ČR. Také můžeme vypožorovat skutečnost, že ačkoli polovinu obcí z oblasti Hornácka řadíme mezi oblasti LFA, kterými jsou především obce Malá Vrbka, Hrubá Vrbka, Kuželov, Javorník, Nová Lhota a Kuželov, větší finanční prostředky získaly jen obce Hrubá Vrbka, Kuželov a Suchov. Je to očividný příklad propojení problémů nedostatečné informovanosti o možnostech financování a špatné spolupráce mezi jednotlivými subjekty, ale také nedostatečné podmínky pro získání dotací. Cílem tohoto regionu v novém programovacím období je tento problém vyřešit.

6.1.2 Hodnocení struktury dotací z fondu EAFRD

Další analyzovanou částí jsou dotace z fondu EAFRD. Především jsou hodnoceny jeho opatření financující jednotlivé subjekty. Tyto finanční prostředky byly přepočítány na jednotlivé obce a následně sumarizovány podle rozdělení na operační programy, které jsou dotovány fondem EAFRD z EU a dofinancovány ČR. Získaná data byla využita ke zpracování následujícího Obrázku 5 pomocí softwaru ArcGIS (ArcČR® 500, © 2015). Základní data byla získána z portálu Ministerstva zemědělství a ze seznamu příjemců dotací Státního zemědělského fondu (MZe, © 2009-2015; SZIF, © 2013).

Obrázek 5 Struktura dotací z fondu EAFRD v letech 2007-2013 na území MAS Hornácko a Ostrožsko v KČ (MZe, © 2009-2015; SZIF, © 2013)

Mapa popisuje *strukturu dotací plynoucích z fondu EAFRD*. Na mapě je jasně viditelná struktura příjmů z finančních prostředků za jednotlivé opatření. Jak už bylo zmíněno v teoretické části **agroenvironmentální opatření (AEO)**, slouží ke zlepšení využívání zemědělské půdy tak, aby bylo šetrnější k životnímu prostředí a udržení krajiny. Spadá tedy do OSY II.

Obce Uherský Ostroh a Ostrožská Lhota získaly veškeré finanční prostředky, putující z fondu EAFRD, pouze na agroenvironmentální opatření. Kdy obec Ostrožská Lhota přijala 13 443 tisíc Kč a obec Uherský Ostroh jen 889 tisíc Kč. Toto opatření bylo významné i pro obce Hluk, Veselí nad Moravou, Blatnici pod Svatým Antonínkem, Lipov, Hrubou Vrbku, Velkou nad Veličkou a Suchov, které získaly prostřednictvím tohoto opatření minimálně 50 % finančních prostředků. Méně jak 40 % dotací přijaly obce Kuželov, Blatnička a Kunovice.

Do OSY II také zahrnujeme **opatření LFA**, které je zaměřeno na poskytování příspěvků pro méně příznivé oblasti. Tohoto opatření využily jen 4 obce. Nejvíce dotací přijala obec Velká nad Veličkou a to 17 057 tisíc Kč. Obec Suchov získala 8 128 tisíc Kč. Nejméně obdržely obce Kuželov (2 905 tis. Kč) a Hrubá Vrbka (1 401 tis. Kč). Do LFA tedy spadají především obce Hornácka, které se nacházejí spíše v periferii s vyšší nadmořskou výškou.

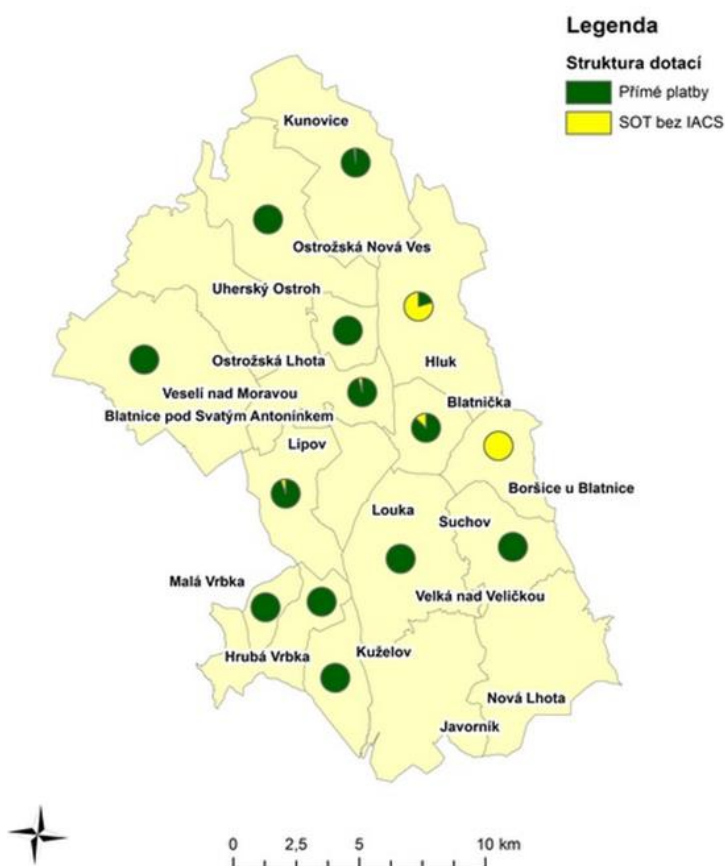
Dalším opatřením, které spadá do OSY II je **NATURA 2000**. Dotace, v tomto opatření, slouží na podporu chráněných krajinných území a lesů. Na opatření NATURA 2000 přijala nejvíce dotací obec Velká nad Veličkou (5 760 tis. Kč). Dalšími obcemi, jež přijaly finanční prostředky z tohoto programu, byly obce Hrubá Vrbka, Suchov a Veselí nad Moravou. Částky se pohybovaly v rozmezí 1 000 - 2 000 tisíce Kč.

Do **opatření PRV** byly zahrnuty dotace, jako jsou podpora cestovního ruchu, obnova a rozvoj vesnic, občanské vybavení a služby, investice do lesů a využívání poradenských služeb. Obce Louka, Javorník, Nová Lhota a Boršice u Blatnice přijmuly finanční prostředky jen z tohoto opatření. Jejich příjem byl tedy 100 %. Obce Blatnička, Kuželov a Kunovice získaly více jak 50 % dotací z tohoto opatření. A v neposlední řadě obce Hluk, Lipov a Blatnice pod Svatým Antonínkem obdržely dotace v maximální hodnotě 40 % ze všech příjmů finančních prostředků putujících z fondu EAFRD.

Zajímavým viditelným jevem je obec Malá Vrbka, která se řadí mezi oblasti LFA, její vybavenost a služby jsou nedostačující, ale z fondu EAFRD nepřijala žádné dotace. Otázkou však je, proč si žádost o dotace nepodala. Z analýzy vyplynulo, že si o finanční prostředky zažádala jen jediná právnická osoba a to RADIANA-Kovo, spol. s r.o., která získala dotace jen z oblasti přímých plateb v roce 2011 a 2012. Opět se setkáváme s nedostatečnou informovaností hospodařících subjektů, které by se měly v programovém období 2014-2020 zlepšit.

6.1.3 Hodnocení struktury dotací z fondu EZZF

Poslední analyzovanou částí je struktura dotací poskytovaná z Evropského zemědělského záručního fondu (EZZF), jehož opatření je rozděleno na přímé platby neboli SAPS (jednotná platba na plochu) a SOT bez IACS (společná organizace trhu). Data byly získané stejným způsobem, jako data z fondu EARDF. (MZe, © 2009-2015; SZIF, © 2013). Jejich výsledky jsou znázorněny na Obrázku 6, který byl vytvořen pomocí databáze Arc-ČR® 500 (© 2015).

Obrázek 6 Struktura dotací z fondu EZZF v letech 2007-2013 na území MAS Hornácko a Ostrožsko v Kč (MZe, © 2009-2015; SZIF, © 2013)

Z Obrázku 6 lze pozorovat *strukturu jednotlivých příjmů z fondu EZZF*. Stoprocentními příjmy v rámci opatření přímých plateb získaly obce Malá Vrbka, Hrubá Vrbka, Kuželov, Velká nad Veličkou, Suchov, Veselí nad Moravou, Ostrožská Lhota a Ostrožská Nová Ves. Kolem 90 % dotací z tohoto opatření získala Blatnice pod Svatým Antonínkem, Lipov a Kunovice.

Obec Blatnička obdržela nad 75 % dotací z přímých plateb a obec Hluk méně než 25 %. Nejvíce finančních prostředků putovalo obci Blatnice pod Svatým Antonínkem ve výši 125 000 tisíc Kč.

Jednotné platby jsou získávány jen z fondů EU, které jsou dále dofinancovávány fondy ČR jako Top-Up-národní dorovnání k SAPS. V tomto regionu ji využívají především zemědělské podniky. Z analýzy vyplývá, že nejvyšší částky putovaly do obcí, jež se nacházejí v úrodnějších nížinných oblastech.

V rámci SOT neboli společné organizace trhu se zemědělskými produkty se v tomto regionu zaměřuje především na vinařství a produkce vína. Finanční prostředky z fondu EZZF byly 100 % využity obcí Boršice u Blatnice částkou 555 tisíc Kč. Nejvyšší částku však přijala obec Hluk, která obdržela platbu ze SOT v poměru více jak 75 % z fondu EZZF v hodnotě přes 66 000 tisíc Kč. Méně jak 10 % z příjmů z fondu EZZF obdržely obce Lipov, Kunovice, Blatnička, Blatnice Pod Svatým Antonínkem.

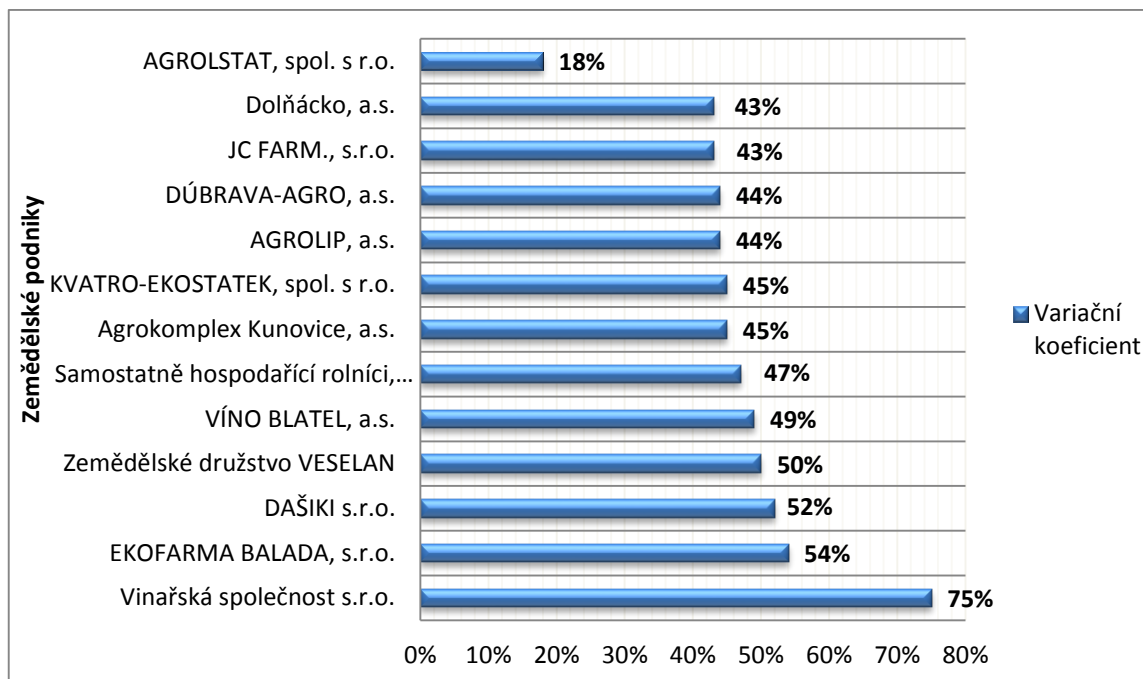
6.2 Výpočet variability přijatých dotací

Výpočet je proveden pomocí variačního koeficientu neboli relativní směrodatné odchylky. Tento koeficient se využívá k porovnání proměnlivosti 2 nebo více základních či výběrových souborů.

Úkolem bylo porovnat jednotlivé právnické osoby, jejichž příjem v podobě dotací byl po dobu všech 7 let programovacího období 2007 – 2013. Z celkového počtu příjemců dotací, obdrželo finanční prostředky ve všech 7 letech pouze 13 zemědělských podniků.

Toto porovnání bylo provedeno v programu Microsoft Excel, nejprve výpočtem směrodatné odchylky a aritmetického průměru. Poté byl vypočítán variační koeficient podílem směrodatné odchylky a aritmetického průměru. Následně byl vytvořen Graf 4, který znázorňuje zjištěné hodnoty v procentech.

Data potřebná k výpočtu byly použity z již zmíněného registru příjemců dotací na webových stránkách Ministerstva zemědělství a ze seznamu příjemců dotací na portále Státního zemědělského fondu. (MZe, © 2009-2015; SZIF, © 2013)

Graf 4 Variabilita přijatých dotací v letech 2007-2013 u vybraných zemědělských subjektů na území MAS Hornácko a Ostrožsko v % (MZe, © 2009-2015; SZIF, © 2013)

Graf 4 podává srovnání proměnlivosti. U Vinařské společnosti s.r.o. byla zjištěna 75 % odchylka, jež byla mezi porovnávanými podniky nejvyšší. Tato společnost obdržela za první 3 roky programového období přes 3 000 tisíc Kč. V následujících 4 letech tento počet rapidně klesl na částku cca 900 tisíc Kč. Nejmenší částku přijal podnik v roce 2013 a to jen 4 tisíce Kč, které plynulo ze státního dorovnání k SAPS. Největší počet dotací byl poskytnut na restrukturalizaci a přeměnu vinic, tedy přechod na ekologičtější produkci zemědělství. Dalším byly i příjmy za jednotnou platbu na plochu, kterou podnik získal za pěstování konkrétního druhu. V dalších 4 letech už tyto přeměny nebyli tak velké, proto podnik žádal v rámci svých projektů o menší částky.

Naopak nejmenší variační koeficient byl zjištěn u zemědělské společnosti s ručením omezeným AGROLSTAT, který se zaměřuje především na rostlinnou výrobu pěstováním obilovin. Je tedy zřejmé, že ke své činnosti využívá ornou půdu. Přijaté dotace ve všech 7 letech byly poměrně vyrovnané a to kolem 5 000 tisíc Kč. Jen v roce 2009 přesáhla částka 7 500 tisíc Kč, kterou podnik získal z Přímých plateb. Lze tedy říci, že tato firma během programovacího období 2007 – 2013, měla stabilní příjem z fondů EU a ČR. A jeho přeměna na ekologické zemědělství probíhala postupně.

Ostatní firmy se pohybovaly ve variačním rozpětí mezi 43 % – 54 %.

Z výpočtu vyplývá, že variační koeficient u firem JC FARM, s.r.o. a Dolňácko, a.s. je 43 %, avšak jejich příjmy nebyly ve stejném poměru. Tyto firmy mají sídlo v obci Hluk, jejichž hlavní činností je zemědělská výroba. V porovnání těchto dvou firem putovali dotace z opatření AEO a SAPS ve velmi podobném poměru, značně se ale lišily jejich částky. Kdy JC FARM, s.r.o. obdržela za 7 let kolem 14 000 tisíc Kč a společnost Dolňácko a.s. kolem 99 000 tisíc Kč. Tento rozdíl především vyplývá z velikosti firmy a její obhospodařované půdy, jelikož příjmy z opatření SAPS jsou vypláceny na 1 hektar. Taktéž závisí na využívání technologií a strojů.

Shodu ve variačním koeficientu měli i akciové společnosti DŮBRAVA-AGRO (Kuželov) a AGROLIP (Lipov) a to 44%. Tyto firmy spadají do oblasti Hornácka. I když spadají obě společnosti mezi akciové, jejich částky, z pohledu celkových přijatých dotací, se v programovém období 2007-2013 lišily. AGROLIP získal z finančních prostředků kolem 106 000 tisíc Kč, kdežto DŮBRAVA-AGRO jen 26 500 tisíc Kč. Rozdílem těchto dvou zemědělských podniků je v předmětu podnikání. Obě se zabývají produkcí zemědělských výrobků, na které obdrželi dotace v rámci opatření AEO a přímých plateb. AGROLIP a.s. se na víc zabývá vinařstvím. Většina dotací putovala na restrukturalizaci a přeměnu vinic. Také na modernizaci technologických postupů při zpracování vína a modernizaci jejich strojů.

Stejně proměnlivé podle výpočtu jsou i firmy KVATRO-EKOSTATEK, spol. s.r.o. a AGROKOMPLEX Kunovice, a.s., jejichž 7 leté příjmy z fondů byly přes 80 a 117 tis. Kč. Výše těchto finančních prostředků není zase tak odlišná, tyto podniky jsou však rozdílné v opatřeních, na které byly tyto dotace použity. KVATRO-EKOSTATEK se nachází ve Velké nad Veličkou. Tato obec spadá jednak do oblasti CHKO Bílé Karpaty, ale také je označena jako méně příznivá oblast, díky čemuž jsou dotace poskytovány na opatření NATURA 2000 a LFA. Podnik tedy vytváří s nimi spojené aktivity na rozvoj společnosti v rámci evropských standardů. AGROKOMPLEX Kunovice a.s. se stejně jako již zmíněný AGROLIP a.s. zabývá i vinařstvím, na které putuje 1/3 dotací. Největší částku obsahovali dotace z přímých plateb, v rámci které podnik rozšiřoval své obhospodařované plochy.

7 NÁVRHY A DOPORUČENÍ PODPORY MIMOPRODUKČNÍCH FUNKCÍ ZEMĚDĚLSTVÍ NA ÚZEMÍ MAS HORŇÁCKO A OSTROŽSKO PRO PROGRAMOVACÍ OBDOBÍ 2014 - 2020

V předchozí kapitole bylo popsáno hodnocení struktury jednotlivých dotací, ze které vyplývá, že programové období 2007-2013 bylo úspěšným začátkem změn v ČR, kdy by se mělo zemědělství více propojit s venkovským prostorem pomocí multifunkčního zemědělství a vytvořit tak podmínky pro trvale udržitelný rozvoj. V některých oblastech byly tyto činnosti úspěšnější, ale objevily se zde i ty oblasti, jejichž stav zůstal neměnný nebo probíhá velmi pomalu. Z hodnocení jdou také dobře rozeznat periferní méně úrodné oblasti a úrodně bohatší nížinné oblasti a s nimi spojené změny v rámci již zmíněného programovacího období.

Tato kapitola praktické části bakalářské práce se zaměřuje na návrhy a doporučení podpory mimoprodukčních funkcí zemědělství v programovacím období 2014 – 2020. Bude se opírat o Strategii rozvoje MAS Horňácko a Ostrožsko vydanou Ministerstvem pro místní rozvoj v roce 2014, ale také o informace získané konzultacemi s jednotlivými subjekty. V charakteristice zemědělství MAS Horňácko a Ostrožsko byly popsány problémy, se kterými se tento region setkává, ale také jejich budoucí plánované řešení v programovém období 2014 – 2020. Tato část se bude zaměřovat především na periferní problematiku obce.

Jak již bylo zmíněno v teoretické části, multifunkční zemědělství, by mělo být provázáno ekologickými, sociálními a ekonomickými funkcemi.

7.1 Ekologické funkce

Tento region se potýká s velkým problémem spojeným se znečištěním řek, především řeky Veličky a Moravy. Řešením by bylo zvýšení počtu čističek odpadních vod. Pro jejich udržení je nutné, aby zemědělské podniky přestali využívat chemické postřiky a pesticidy. Proto by mělo být více podniků dotováno agroenvironmentálním opatřením, které by mělo zvýšit úroveň ekologického zemědělství. V programovém období 2007-2013 těchto finančních prostředků využily jen některé podniky. Pro trvale udržitelný rozvoj je tedy důležité, aby všechny podniky dodržovaly určité omezení dané legislativou o používání chemických látek. Tímto by se vyřešilo i spousta jiných problémů, jako jsou například zdravější potraviny dodávané na trh, jejichž následkem by bylo zdravější obyvatelstvo, ale také by se zvýšila biodiverzita. Zavedení nových šetrnějších technologií výroby a pěstování

zemědělských produktů by mělo také zabránit častým erozím půdy. Dnešním trendem je také přeměna orné půdy na trvale travní porosty, zalesňování půdy, ale také ozelenění obcí a měst. Na Hornácku tyto přeměny probíhají už od minulého programovacího období. Doporučením je vystavění více stromů a zeleně kolem místních komunikací a zalesňování více prostorů. Díky čemu by vznikalo více kyslíku a znečištění vzduchu by nebylo tak velké.

V rámci CHKO Bílé Karpaty jsou preferovány především trvale travní porosty, existence luk je velmi důležitá pro výskyt chráněných a ohrožených druhů. Důležitost je kladena na vysekání luk bez použití těžké techniky. V obci Hrubá Vrbka a Kuželov je populární každoroční vysekání luk, které se stalo kulturním zážitkem nejen pro místní občany, ale také pro turisty. Tato akce je vždy příjemně ochutnávkou domácích produktů, ale také slivovice a vína. Návrhem je tedy tyto akce rozšířit do více obcí a zintenzivnit jejich uskutečnění.

7.2 Sociální funkce

Zemědělství by mělo svými mimoprodukčními funkcemi podpořit kvalitu života venkovských obyvatel a zabránit migracím a stárnutí obyvatelstva. Úkolem zemědělství je také zvýšit atraktivitu prostředí a nabídnout služby, které by přilákaly turisty a zvýšily tak cestovní ruch. Jedná se především o služby jako agroturistika, restaurace, myslivost, apod.

Za posledních 7 let se zvýšil počet ekofarem na území MAS Hornácko a Ostrožsko. Největší úspěch patří Hornácké farmě se sídlem v obci Hrubá Vrbka, která tuto zaostávající obec vyzdvihla. Zabývá se produkcí bio potravin, které následně prodává, jde především o prodej domácí marmelády, ovoce a zeleniny. Pěstování plodin probíhá v rámci ekologického zemědělství bez použití chemických postřiků. Chovaná zvířata žijí na farmě volně a jsou krmena ekologickými produkty vypěstovanými na farmě. Tato farma má ubytovací zařízení pro turisty a nabízí možnost půjčování kol, prohlídku farmy, ale také zapojení se do výrobního procesu. Největším problémem, se kterým se hornácká farma potýká je především nedostatek restauračního zařízení v okolí, což je pro turisty velkou nevýhodou. V letních měsících si Hornácká farma stravování řeší sama, ale v jiných měsících tuto službu neposkytuje jednak z finančních důvodů, ale také díky nedostatku času a prostoru. Návrhem a doporučením je tedy zajistit pomocí finančních prostředků z Programu rozvoje venkova výstavbu restaurace, která by byla zásobovaná vlastními vypěstovanými produkty.

Dalším návrhem je zvýšit úroveň obcí Nová Lhota, Malá Vrbka a Suchov. Všechny tyto obce se nacházejí v odlehlejších oblastech. V obci Nová Lhota a Malá Vrbka je především problém nedostatečných služeb obce pro jejich obyvatele. Proto dochází k časté migraci. Důležitým aspektem je existence přírodních kulturních památek, jako jsou Vápenky, Jazevčí, Porážky a Čertoryje. Díky, kterým je možnost přilákat více turistů. Zavedení cyklotras, či běžeckých tras by bylo přínosem pro tyto obce.

V rámci multifunkčního zemědělství by pomohlo vytvoření více možností jak přírodní památky využít pro rozvoj obcí. Důraz by měl být kladen na malé rodinné ekofarmy, díky kterým by byla možnost turistiky. Z toho důvodu by měli být podporováni menší farmáři a místní řemeslníci. Velmi oblíbená je i místní vinařská stezka, problémem však je, že vede jen přes obce Uherský Ostroh a Veselí nad Moravou. Pokud by se tato stezka prodloužila i mezi místní obce jako jsou Blatnice pod Svatým Antonínkem a Lipov, které jsou proslulé vinařstvím, pak by tento rozvoj plynul rychleji.

7.3 Ekonomické funkce

Pomocí zemědělského sektoru by se měla snížit nezaměstnanost obcí. Měli by být podporováni mladí zemědělci. Důraz je kladen na vznik menších rodinných farem, také by měla být poskytnuta pomoc drobným řemeslníkům. V rámci zemědělství by se měli také začít využívat obnovitelné zdroje, jako zdroje energie apod.

Rodinné farmy na Hornácku jsou typické chovem ovcí a koz, ale chybí zde technologie a stroje na zpracování vlny, a výrobu sýrů. Návrhem je tedy pomoc těmto farmářům a pomocí finančních prostředků z OSY I, zajistit tyto technologie, které by měly za následek zvýšení zaměstnanosti, ale také větší atraktivitu prodejem těchto domácích produktů.

Problémem je také špatná informovanost zemědělců o možnostech financování. Proto také někteří zemědělci nevyužívají těchto možností. Řešením by byla větší spolupráce a vzdělanost místních farmářů. Dalšími důvody plynoucí z nevyužívání finančních zdrojů může být časová náročnost vypracování projektů a následná náročnost kontroly čerpání ze strany kontrolních subjektů EU.

ZÁVĚR

V dnešní době existují celosvětové globální problémy, které se snaží vyřešit státy prostřednictvím společných politik. Nejvýznamnější politikou v Evropě je Regionální politika soudržnosti a Společná zemědělská politika EU. Jejichž cílem není jen regulace trhu, ale také podpora rozvojových nebo zaostávajících regionů a oblastí týkajících se zvýšení kvality života obyvatel a životního prostředí, které jsou velmi důležité pro společnou budoucnost nás všech.

Tato práce se především zabývala zemědělstvím, které by mělo sloužit jako jeden z nástrojů rozvoje venkova, převážně prostřednictvím mimoprodukčních funkcí zemědělství. Již fungující Společná zemědělská politika EU financuje pomocí dotací, plynoucích z jednotlivých fondů EU, individuální opatření. Tyto finanční prostředky jsou poskytovány všem zemědělským subjektům, kteří si o tuto podporu požádají.

Česká republika, díky vstupu do EU, získala možnost podílet se na Společné zemědělské politice. Největší rozkvět zemědělské politiky ČR proběhl v programovém období 2007 – 2013 v rámci Programu rozvoje venkova, na který navázalo i nové programové období 2014-2020. Tento program se snaží zlepšit konkurenceschopnost zemědělských podniků, snaží se o zavádění nových technologií, preferuje pěstování speciálních druhů rostlin a chov zvířat. Největším cílem je však trvalý rozvoj venkovských oblastí a života jeho obyvatel i v rámci již zmíněných mimoprodukčních funkcí zemědělství. Velký důraz je kladen na zachování krajinné sféry a zlepšení životního prostředí, snaží se podporovat především malé rodinné ekofarmy.

Všechny tyto skutečnosti byly aplikovány na MAS Horňácko a Ostrožsko. Tato oblast se vyznačuje svou různorodostí. Je tvořena nížinným a úrodným Ostrožskem a z větší části periferním a hornatým Horňáckem. EU se snaží o trvale udržitelný rozvoj tohoto regionu a to v rámci zlepšení ekologické, ekonomické a sociální stránky této venkovské oblasti.

Výsledkem hodnocení dotací bylo zjištění problematických oblastí na území MAS Horňácko a Ostrožsko, jimiž jsou z velké části obce Horňácka. V některých obcích je problémem nedostatek uchazečů žádajících o dotace. Návrhová část sloužila především na posílení těchto oblastí s cílem zlepšení životní situace občanů a tak lepšího dosažení trvale udržitelného rozvoje tohoto venkovského regionu, právě pomocí mimoprodukčních funkcí zemědělství.

Tato práce by měla být přínosem především pro subjekty se sídlem na území MAS Horňácko a Ostrožsko, v rámci informovanosti a přehledu možností financování, ale také pro uvědomění si důležitých aspektů zemědělství, které ovlivňují nejen utváření krajinné sféry, kvalitu životního prostředí, ale především zdraví obyvatel. Proto by se mělo zemědělství tohoto regionu, co nejvíce přiblížit ekologickému zemědělství. Tato práce může dále sloužit i zástupcům MAS Horňácko a Ostrožsko, kteří se těmito problémy zabývají. Dalším rozvojem výzkumu této práce by měla být snaha realizace co nejvíce návrhů a doporučení v období 2014 – 2020, dále by se měla rozvíjet i přeshraniční spolupráce, která by měla být předmětem zpracování diplomové práce.

Při sběru potřebných dat, pro hodnocení finančních prostředků poskytnutých jednotlivým zemědělským subjektům na území MAS Horňácko a Ostrožsko, se vyskytl problém u veřejného registru příjemců dotací. Chyběly zde opatření pro rok 2012, na které byly tyto dotace poskytnuty. Řešením byly konzultace se zástupci MZe a SZIF, díky nimž byly tyto informace doplněny. Závěrem je tedy nutné říci, že zemědělství tvoří neoddelitelnou součást nejen na území MAS Horňácko a Ostrožsko, ale celého venkovského prostoru.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- Agrární komora ČR*, 2011. [online]. [cit. 2015-05-09]. Dostupné z: <http://www.agrocr.cz/>
- ArcČR® 500. 2015. *ARCDATA PRAHA* [online]. [cit. 2015-05-09]. Dostupné z: <http://www.arcdata.cz/produkty-a-sluzby/geograficka-data/arccr-500/>
- BIČÍK, Ivan, 2010. *Vývoj využití ploch v Česku*. 1. vyd. Praha: Česká geografická společnost, 250 s. ISBN 978-80-904521-3-8.
- BROUWER, Floor a C. Martinj van der HEIDE, 2009. *Multifunctional rural land management: economics and policies*. 1st ed. Sterling (USA): Earthscan, 360 p. ISBN 978-1-84407-577-5.
- FOJTÍKOVÁ, Lenka a Marian LEBIEDZIK, 2008. *Společné politiky EU: historie a současnost se zaměřením na Českou republiku*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 179 s. ISBN 978-80-7179-939-9.
- Geovědní mapy. 2015. *Česká geologická služba* [online]. [cit. 2015-05-09]. Dostupné z: http://mapy.geology.cz/geovedni_mapy500/
- Informace o fondech. 2015. *Ministerstvo pro místní rozvoj ČR: Evropské strukturální a investiční fondy* [online]. [cit. 2015-05-09]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/Informace-o-fondech-EU>
- Klastry. 2015. *CzechInvest* [online]. [cit. 2015-05-10]. Dostupné z: <http://www.czechinvest.org/klastry>
- LEADER. 2015. *Ministerstvo pro místní rozvoj ČR: Evropské strukturální a investiční fondy* [online]. [cit. 2015-05-09]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/Programy-2004-2006/Iniciativy-Spolecenstvi/LEADER>
- MAREK, Dan a KANTOR, Tomáš, 2009. *Příprava a řízení projektů strukturálních fondů Evropské unie*. 2. aktualiz. a rozš. vyd. Brno: Společnost pro odbornou literaturu - Barrister & Principal, 215 s. ISBN 978-80-87029-56-5.
- MENDEZ, Carlos, John BACHTLER a Fiona WISHLADE, 2013. *EU Cohesion Policy and European Integration: The Dynamics of EU Budget and Regional Policy Reform*. 1st ed. Farnham (England): Ashgate Publishing, 336 s. ISBN 9781472422958.
- Meteorologie a klimatologie. 2015. *Český hydrometeorologický ústav* [online]. [cit. 2015-05-09]. Dostupné z: <http://portal.chmi.cz/portal/dt?action=content>

Místní akční skupiny. 2015. *Ministerstvo zemědělství ČR* [online]. [cit. 2015-05-09]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/venkov/mistni-akcni-skupiny/>

NATURA 2000: Soustava chráněných území evropského významu. 2006. *NATURA 2000* [online]. [cit. 2015-05-09]. Dostupné z: <http://www.nature.cz/natura2000-design3/sub-text.php?id=2102&akce=&ssHledat=>

PEKOVÁ, Jitka, 2011. *Veřejné finance: teorie a praxe v ČR*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 642 s. ISBN 978-80-7357-698-1.

PEKOVÁ, Jitka, Jaroslav PILNÝ a Marek JETMAR, 2008. *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*. 3. aktualiz. a rozš. vyd. Praha: ASPI, 712 s. ISBN 978-80-7357-351-5.

PĚLUCHA, Martin, 2012. *Venkov na prahu 21. století: venkov a jeho rozvoj na přelomu milénia, územní dopady znalostní ekonomiky na venkov, souvislosti vztahů měst a venkova v globalizované ekonomice*. 1. vyd. Praha: Alfa Nakladatelství, 319 s. ISBN 978-80-87197-49-3.

PLCHOVÁ, Božena, Josef ABRHÁM a Mojmír HELÍSEK, 2010. *Česká republika a EU: ekonomika - měna - hospodářská politika*. 1. vyd. Praha: Krigl, 206 s. ISBN 978-80-86912-39-4.

Politiky Evropské unie: Regionální politika. 2014. *Evropská unie* [online]. [cit. 2015-05-09]. Dostupné z: http://europa.eu/pol/pdf/flipbook/cs/regional_policy_cs.pdf

POSPÍŠIL, Richard, 2013. *Veřejná ekonomika: současnost a perspektiva*. 1. vyd. Praha: Professional Publishing, 195 s. ISBN 978-80-7431-112-3.

Povodí Moravy ČR, 2015. [online]. [cit. 2015-05-10]. Dostupné z: <http://www.pmo.cz/>

Program rozvoje venkova České republiky na období 2007 – 2013. 2013. *Ministerstvo zemědělství ČR*[online]. Praha [cit. 2015-05-09]. Dostupné z: https://www.szif.cz/cs/CmDocument?rid=%2Fapa_anon%2Fcs%2Fdokumenty_ke_stazeni%2Ffeafrd%2F1393415127062.pdf

Programové období 2007-2013. 2015. *Ministerstvo pro místní rozvoj ČR: Evropské strukturální a investiční fondy* [online]. [cit. 2015-05-09]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/Programove-obdobi-2007-2013>

PROVAZNÍKOVÁ, Romana a SEDLÁČKOVÁ, Olga, 2009. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. 2. aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 304 s. Finance. Finanční řízení. ISBN 978-80-247-2789-9.

Regionální politika 2007-2013. 2008. *Vláda České republiky* [online]. [cit. 2015-05-09]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/9196/sekce/regionalni-politika-2007-2013/>

Regionální síť. 2015. *Ministerstvo zemědělství ČR* [online]. [cit. 2015-05-09]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/venkov/krajske-a-regionalni-site/>

Registr příjemců dotací. 2015. *Ministerstvo zemědělství* [online]. [cit. 2015-05-09]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/app/SZR/SubsidyReports#filter-->

ROBINSON, Guy, 2013. *Geographies of Agriculture: Globalisation, Restructuring and Sustainability*. 2nd ed. New York: Routledge, 352 s. ISBN 9781317880073.

Seznam příjemců dotací. 2013. *Státní zemědělský intervenční fond* [online]. [cit. 2015-05-09]. Dostupné z: <http://www.szif.cz/cs/seznam-prijemcu-dotaci>

Situační a výhledová zpráva: Půda. 2012. *Ministerstvo zemědělství ČR* [online]. [cit. 2015-05-09]. Dostupné z:

http://eagri.cz/public/web/file/181775/Zprava_Puda_kniha_web__1_.pdf

Společná zemědělská politika: Partnerství mezi Evropou a zemědělci. 2012. *Evropská unie* [online]. [cit. 2015-05-09]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/agriculture/cap-overview/2012_cs.pdf

Státní zemědělský intervenční fond, 2013. [online]. [cit. 2015-05-09]. Dostupné z: <https://www.szif.cz/cs/o-nas>

Strategie komunitně vedeného místního rozvoje MAS Hornácko a Ostrožsko pro období 2014–2020. 2014. *Ministerstvo pro místní rozvoj ČR* [online]. [cit. 2015-05-10]. Dostupné z: <http://www.mmr.cz/getmedia/402cb919-d1f1-4518-b4d8-c2e093e7f139/SCLLD-MAS-HaO-%2828-8-%29.pdf?ext=.pdf>

Strategie MAS Hornácko a Ostrožsko na období 2007 – 2013. 2012. *MAS Hornácko a Ostrožsko* [online]. [cit. 2015-05-10]. Dostupné z: http://www.leader.ostrozske.cz/userfiles/file/Programove_dokumenty/STRATEGIE_MAS_Hornacko_Ostrozske_final_leden_2007.pdf

ŠTOLBOVÁ, Marie a kol., 2012. *Hospodaření zemědělců v oblastech s přírodními omezeními po vstupu ČR do EU = Farming in areas with natural constraints after the Czech Republic accession into the EU: (výzkumná studie)*. 1. vyd. Praha: Ústav zemědělské ekonomiky a informací, 118 s. Výzkumná studie; č. 107/2012. ISBN 978-80-86671-93-2.

TOMŠÍK, Karel, 2009. *Vývoj a perspektivy evropského venkova: aspekty konkurenceschopnosti a udržitelného rozvoje v evropském venkovském prostoru v prostředí globalizace*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 208 s. ISBN 978-80-7357-495-6.

TOUŠEK, Václav, Josef KUNC a Jiří VYSTOUPIL, 2008. *Ekonomická a sociální geografie*. 1. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 411 s. ISBN 978-80-7380-114-4.

Vybrané statistické údaje za obec. 2015. Český statistický úřad ČR [online]. [cit. 2015-05-10]. Dostupné z:

https://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?vo=null&cislotab=MOS+ZV01&voa=tabulka&go_zobraz=1&aktualizuj=Aktualizovat&pro_1_154=586048

Vznik, vývoj a reformy Společné zemědělské politiky. 2015. *Ministerstvo zemědělství ČR* [online]. [cit. 2015-05-09]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/ministerstvo-zemedelstvi/zahranicni-vztahy/cr-a-evropska-unie/spolecna-zemedelska-politika/vznik-vyvoj-a-reformy-spolecne/>

WTO. 2008. *Vláda České republiky* [online]. [cit. 2015-05-09]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/9147/sekce/wto/>

Zemědělská výroba. 2015. *Ministerstvo zemědělství ČR* [online]. [cit. 2015-05-09]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/zemedelstvi/>

Zvláště chráněná území. 2015. *AOPK ČR* [online]. [cit. 2015-05-09]. Dostupné z: <http://drusop.nature.cz/ost/chrobjekty/zchru/index.php?frame>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

AEO	Agroenvironmentální opatření
AOPK	Agentura ochrany přírody a krajiny
ČSÚ	Český statistický úřad
ČR	Česká republika
EAGGF	Evropský zemědělský podpůrný a záruční fond
EAFRD	Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova
EMFF	Evropský námořní a rybářský fond
ESIF	Evropský strukturální a investiční fond
ESF	Evropský sociální fond
ERDF	Evropský fond regionálního rozvoje
EU	Evropská unie
FS	Fond soudržnosti
FO	Fyzická osoba
HDP	Hrubý domácí produkt
IACS	Integrovaný administrativní a kontrolní systém
ISPA	Nástroj předvstupních strukturálních politik
JZD	Jednotné zemědělské družstvo
LAU	Místní správní jednotka
LFA	Méně příznivé oblasti
MAS	Místní akční skupina
Natura 2000	Evropská ekologická síť chráněných oblastí
NPR	Národní přírodní rezervace
NUTS	Nomenklatura územních statistických jednotek
OECD	Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj

OP	Operační program
ORP	Obec s rozšířenou působností
PGRLF	Podpůrný garanční rolnický a lesnický fond
PP	Přírodní památka
PO	Právnícká osoba
PRV	Program rozvoje venkova
SAPARD	Speciální předvstupní program pro zemědělství a rozvoj venkova
SAPS	Jednotná platba na plochu
SOT	Společná organizace trhu
SZIF	Státní zemědělský intervenční fond
SZP	Společná zemědělská politika
TOP-UP	Národní doplňková platba
WTO	Světová obchodní organizace
ŽP	Životní prostředí

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 Přehled chráněných oblastí MAS Hornácko a Ostrožsko, 2015	42
Obrázek 2 Využití ploch pro primární sektor na Hornácku a Ostrožsku v ha.....	43
Obrázek 3 Struktura zemědělské půdy Hornácka a Ostrožska v ha	44
Obrázek 4 Struktura přijatých dotací v letech 2007-2013 z fondů EU a ČR na území MAS Hornácko a Ostrožsko v Kč.....	51
Obrázek 5 Struktura dotací z fondu EAFRD v letech 2007-2013 na území MAS Hornácko a Ostrožsko v Kč.....	53
Obrázek 6 Struktura dotací z fondu EZZF v letech 2007-2013 na území MAS Hornácko a Ostrožsko v Kč.....	55

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1 Rozdělení zemědělské půdy ČR pro rok 2012 v %.....	21
Graf 2 Struktura subjektů pracujících v zemědělském sektoru na území Ostrožska v roce 2014	46
Graf 3 Struktura subjektů pracujících v agrárním sektoru na území Hornácka v roce 2014.....	47
Graf 4 Variabilita přijatých dotací v letech 2007-2013 u vybraných zemědělských subjektů na území MAS Hornácko a Ostrožsko v %	57

SEZNAM PŘÍLOH

P I Seznam příjemců dotací se sídlem na území Horňácka v letech 2007 - 2013 (MZe, © 2009-2015; SZIF, © 2013)

P II Seznam příjemců dotací se sídlem na území Ostrožska v letech 2007 – 2013 (MZe, © 2009-2015; SZIF, © 2013)

**PŘÍLOHA P I: SEZNAM PŘÍJEMCŮ DOTACÍ SE SÍDLEM NA
 ÚZEMÍ HORŇÁCKA V LETECH 2007-2013 (MZE, © 2009-2015; SZIF,
 © 2013)**

Subjekt	Typ příjemce	Obec
Zemědělské družstvo VESELAN	Právnícká osoba	Veselí nad Moravou
ZO ČSOP Bílé Karpaty	Právnícká osoba	
DAŠIKI s.r.o.	Právnícká osoba	
KV AGRO s.r.o.	Právnícká osoba	
Antonín Zajíček	Fyzická osoba	
Josef Machala	Fyzická osoba	
Karel Řičica	Fyzická osoba	
AGROLIP, a.s.	Právnícká osoba	Lipov
Samostatně hospodařící rolníci, spol. s r.o.	Právnícká osoba	
Lenka Kadubcová	Fyzická osoba	
Martin Kadubec	Fyzická osoba	
Obec Louka	Právnícká osoba	Louka
KVATRO-EKOSTATEK, spol. s r.o.	Právnícká osoba	Velká nad Veličkou
Obec Suchov	Právnícká osoba	Suchov
EKOFARMA BALADA, s.r.o.	Právnícká osoba	
Milan Švrček	Fyzická osoba	
Josef Lukáš	Fyzická osoba	
Pavla Švrčková	Fyzická osoba	
RADIANA-Kovo, spol. s r.o.	Právnícká osoba	Malá Vrbka
Obec Hrubá Vrbka	Právnícká osoba	Hrubá Vrbka

AGRO SALIX, s.r.o.	Právnícká osoba	Hrubá Vrbka
LIPINA-AGRO s.r.o.	Právnícká osoba	
ROSS - CR, s.r.o.	Právnícká osoba	
PRÁŠEK A SYN s.r.o.	Právnícká osoba	
Horňácká farma s.r.o.	Právnícká osoba	
Martina Kadubcová	Fyzická osoba	
Obec Kuželov	Právnícká osoba	Kuželov
DÚBRAVA-AGRO, a.s.	Právnícká osoba	
Správa singulárního majetku Kuželov	Právnícká osoba	
Lesy Hornácko, s.r.o.	Právnícká osoba	
Římskokatolická farnost Kuželov	Právnícká osoba	
Matěj Kostelanský	Fyzická osoba	
Správa singulárního spolku Javorník	Právnícká osoba	Javorník
ŠTIPČÁK, spol. s r.o.	Právnícká osoba	
Rimitti s.r.o.	Právnícká osoba	
Obec Javorník	Právnícká osoba	
Pavel Sťahel	Fyzická osoba	
Obec Nová Lhota	Právnícká osoba	Nová Lhota
Sdružení singulárních podílníků, o.s.	Právnícká osoba	
SKI-MORAVIA s.r.o.	Právnícká osoba	
NL Aktiv s.r.o.	Právnícká osoba	
Oldřich Juřena	Fyzická osoba	
František Malár	Fyzická osoba	
Petr Malár	Fyzická osoba	

**PŘÍLOHA P II: SEZNAM PŘÍJEMCŮ DOTACÍ SE SÍDLEM NA
ÚZEMÍ OSTROŽSKA V LETECH 2007 - 2013 (MZE, © 2009-2015;
SZIF, © 2013)**

Subjekt	Typ příjemce	Obec
Agrokomplex Kunovice, a.s.	Právnícká osoba	Kunovice
Slovácká Fruta, a.s.	Právnícká osoba	
Agro ZS Morava, s.r.o.	Právnícká osoba	
Hamé s.r.o.	Právnícká osoba	
Místní akční skupina Dolní Poolšaví, o.s.	Právnícká osoba	
TJ MONTY - dostihová stáj Kunovice	Právnícká osoba	
Obec Blatnice pod Svatým Antonínkem	Právnícká osoba	Blatnice pod Sv. Antonínkem
AGROLSTAT, spol. s r.o.	Právnícká osoba	
VÍNO BLATEL, a.s.	Právnícká osoba	
BLATINIE, a.s.	Právnícká osoba	
První obilní družstvo	Právnícká osoba	
Luděk Křápek	Fyzická osoba	
Josef Pavka	Fyzická osoba	
Obec Blatnička	Právnícká osoba	Blatnička
Vinařská společnost s.r.o.	Právnícká osoba	
Josef Minařík	Fyzická osoba	
Antonín Minařík	Fyzická osoba	
Petr Hruška	Fyzická osoba	
Obec Boršice u Blatnice	Právnícká osoba	Boršice u Blatnice
ŽUSY s.r.o.	Právnícká osoba	
VÍNO ZLOMEK & VÁVRA s.r.o.	Právnícká osoba	

DŘEVOVÝROBA RaP, s.r.o.	Právnícká osoba	
Dolňácko, a.s.	Právnícká osoba	Hluk
JC FARM., s.r.o.	Právnícká osoba	
DRUMAS spol. s.r.o.	Právnícká osoba	
BIO Světlá, spol. s.r.o.	Právnícká osoba	
K M S, spol. s.r.o.	Právnícká osoba	
Koštýř	Právnícká osoba	
Hana Minaříková	Fyzická osoba	
Ostrožsko, a.s.	Právnícká osoba	Ostrožská Lhota
Miklíček Zdeněk	Fyzická osoba	
Řeznictví U Kusáků s.r.o.	Právnícká osoba	Ostrožská Nová Ves
Josef Machálek	Fyzická osoba	
OSPEK, spol. s.r.o.	Právnícká osoba	Uherský Ostroh
Občanské sdružení spoluvlastníků singul. lesa	Právnícká osoba	
Lesní družstvo pro Uh. Ostroh a okolí	Právnícká osoba	
Místní akční skupina Hornácko a Ostrožsko	Právnícká osoba	
Josef Hudáček	Fyzická osoba	
Pavel Bubeník	Fyzická osoba	